

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم تحقیقات و فناوری

مشخصات کلی، برنامه آموزشی و سرفصل دروس

دوره : کارشناسی ارشد

رشته : جغرافیا و برنامه ریزی روستایی

گرایش: برنامه ریزی کالبدی، اقتصاد فضا، سازماندهی

مناطق عشایری، مدیریت توسعه پایدار روستایی

گروه : علوم اجتماعی

(بازنگری)

مصوب هفتصد و هشتاد و هشتمین جلسه شورای برنامه ریزی آموزش عالی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مورخ ۹۰/۷/۲۳

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی

گروه: علوم اجتماعی

کمیته تخصصی: علوم جغرافیایی

رشته: جغرافیا و برنامه ریزی روستایی

گرایش: برنامه ریزی کالبدی، اقتصاد قضا، سازماندهی

مناطق عشایری، مدیریت توسعه پایدار روستایی

کد رشته: -

دوره: کارشناسی ارشد

شورای برنامه ریزی آموزش عالی در هفتصد و هشتاد و هشتمین جلسه مورخ ۹۰/۷/۲۳ خود برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با چهار گرایش برنامه ریزی کالبدی، اقتصاد قضا، سازماندهی مناطق عشایری، مدیریت توسعه پایدار روستایی را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) مصوب نمود.

ماده ۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با چهار گرایش برنامه ریزی کالبدی، اقتصاد قضا، سازماندهی مناطق عشایری، مدیریت توسعه پایدار روستایی از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند، لازم الاجرا است.

الف: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اداره می شوند.

ب: مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و براساس قوانین تأسیس می شوند و بنا بر این تابع مصوبات شورای گسترش آموزش عالی می باشند.

ج: مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲) این برنامه از تاریخ ۹۰/۷/۲۳ برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می شوند لازم الاجرا است و برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی مصوب جلسه ۲۶۵ مورخ ۱۳۷۷/۸/۲۴ برای این گروه از دانشجویان منسوخ می شود و دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی مشمول ماده ۱ می توانند این دوره را دایر و برنامه جدید را اجرا نمایند.

ماده ۳) مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با چهار گرایش برنامه ریزی کالبدی، اقتصاد قضا، سازماندهی مناطق عشایری، مدیریت توسعه پایدار روستایی در سه فصل مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس برای اجرا به معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ابلاغ می شود.

مقدمه

تحولات سریع دوره معاصر، نیاز به بازنگری برنامه های تدوین شده از قبل را طلب می کند. زیرا نیازهای زیستی بویژه در سطح برنامه ریزی های قضایی و منطقه ای شدیداً در حال تغییر است. در این راستا، برنامه های درسی نیز هر از چند سال و در یک دوره زمانی میان مدت، که می توان حدود پنج سال را برای آن در نظر گرفت، باید تغییر یابد. برنامه درسی جغرافیا و برنامه ریزی روستایی نیز برای آخرین بار در سال ۱۳۷۷ برای اجرا به تصویب وزارت فرهنگ و آموزش عالی رسیده و از آن تاریخ تا کنون تغییری در آن ایجاد نشده است، لذا برنامه قبلی که حدود ۱۲ سال از تصویب و اجرای آن می گذرد، شدیداً نیاز به بازنگری داشته تا دروس آن دارای آموزش های به روز باشد و دانش آموختگان آن بتوانند جذب بازار کار کشور شده و در رفع مسائل و مشکلات جوامع بویژه روستاییان سرزمین تاثیرگذار باشند. لذا بازنگری برنامه قبلی با توجه به انطباق ارزش ها، هدف ها و راهبردهای کلی کشور، پویایی، و نوآوری علمی، ایجاد روحیه خلاقیت و کارآفرینی در دانش آموختگان و ایجاد قابلیت و مهارت لازم برای ورود دانش آموختگان به جامعه و بازار کار تدوین شده است. با اجرای این برنامه درسی بازنگری شده در دانشگاه ها، دانش آموختگان این برنامه درسی خواهند توانست از توانمندی لازم برای کاهش تنگناها و مشکلات موجود در فضای روستایی برخوردار گردند.

تربیت نیروی انسانی کارآمد، مدیران و برنامه ریزان توانمند برای جامعه روستایی ایران، باید در اولویت قرار گیرد، زیرا با توجه به مشکلات موجود در جامعه روستایی ایران، این جامعه نیازمند به مدیریت، ساماندهی و برنامه ریزی کارآمد می باشد که از طریق اجرای یک برنامه درسی پویا و خلاق، می توان به این سطح از تخصص نیروی انسانی دست یافت، و با استفاده از کارآمدی دانش آموختگان رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، بتوان مشکلات عدیده موجود در نواحی روستایی را کاهش داد، در غیر آن، عدم برنامه ریزی در نواحی روستایی و ضعف امکانات زیستی، سبب مهاجرت های شدید روستا - شهری گردیده و هر ساله تعداد کثیری از جمعیت روستایی، بویژه جمعیت غیر ماهر و بدون امکانات تولیدی در نواحی روستایی، به سوی شهرها مهاجرت می نمایند. این افراد با ترک روستا از سویی سبب تنزل و متروکه شدن روستاها می گردند و از سوی دیگر به لحاظ فقدان مهارت های لازم و ضعف بینه اقتصادی، به ناچار در حاشیه شهرها ساکن شده و به مشاغل تورم زا و کاذب روی می آورند. روند حرکت جمعیت روستاها به سوی شهرها که از عدم برنامه ریزی در نواحی روستایی شکل می گیرد، نه تنها موجب زاغه نشینی و حلی آبادها در حاشیه شهرها می گردد، بلکه سبب گسترش مشاغل کاذب و تورم زا شده و مشکلات عدیده ای را سد راه مسئولان و برنامه ریزان می نماید. یعنی عدم برنامه ریزی در نواحی روستایی، گریبان شهرها را گرفته و فقط منحصر به نواحی روستایی نمی گردد. رشد حاشیه نشینی در بسیاری از شهرهای ایران، به دلیل عدم برنامه ریزی در نواحی روستایی است. لذا برنامه ریزی روستایی و تربیت برنامه ریزان از نیازهای بسیار ضروری نظام اداری - آموزشی کشور است. از سوی دیگر، یکی از اهداف اغلب برنامه ریزی ها، ایجاد تعادل زیستی برای جمعیت یک سرزمین (روستایی و شهری) است. در حال حاضر، نابرابری شدید درآمدی و سطح زندگی شهری و روستایی در ایران وجود دارد، در حالی که تامین عدالت اجتماعی و توزیعی برای تمامی جمعیت ایران، بایستی مد نظر مسئولان و برنامه ریزان کشور باشد. برنامه ریزی ملی که گواش به سوی تامین

عدالت اجتماعی دارد، باید در پی ارتقاء کمتی و کیفی سطح زندگی در نواحی روستایی بوده که آن مستلزم تربیت دانش آموختگان در این رشته دانشگاهی است. بنابراین، به منظور کاهش نابرابری های زیستی بین فضای شهر و روستا و برقراری عدالت برنامه ریزی فضایی و محلی، تامین کادر علمی و تخصصی در زمینه روستاشناسی و برنامه ریزی روستایی از ضروریات آموزشی دانشگاه های ایران است و اجرای برنامه درسی جغرافیا و برنامه ریزی روستایی برای تامین کادر مورد نیاز برنامه ریزی در سازمان شهرداری ها و دهیاری ها و نیز تامین حدود ۲۰ هزار دهیار مورد نیاز کشور در این مقطع زمانی، ضرورت بسیار دارد.

اهداف برنامه

- ۱- تربیت نیروی انسانی پژوهشگر و متخصص مورد نیاز سازمان ها و ارگان های ذیربط، جهاد کشاورزی، وزارت کشور، سازمان مدیریت و برنامه ریزی، سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور و ... که نیازمند دانش آموختگان رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی می باشند؛
- ۲- تعمیق و گسترش دانش علوم جغرافیایی در گرایش جغرافیا و برنامه ریزی روستایی در بالاترین سطح آموزش بین المللی؛
- ۳- آموزش روش های جدید برنامه ریزی روستایی هماهنگ با نیازهای بازار کار و فضای روستایی ایران.

تعداد و نوع واحد های درسی

- کل واحدهای درسی رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی در مقطع کارشناسی ارشد ۳۲ واحد به شرح زیر می باشد:
- ۱- دروس پایه (مشتکی) ۱۶ واحد؛
  - ۲- دروس تخصصی ۱۰ واحد؛
  - ۳- پایان نامه ۶ واحد.
- مجموع واحدها ۳۲ واحد.

دروس جبرانی

دروس جبرانی برای دانشجویانی که تحصیلات مقطع کارشناسی آن ها در رشته ای غیر از علوم جغرافیایی بوده و یا به تشخیص گروه دانشجو باید دروسی را به عنوان پیش نیاز بگذرانند، برحسب نوع تحصیلات دانشجو در مقطع کارشناسی، شورای گروه دروس جبرانی را تعیین و به دانشجو ابلاغ می نماید. حداکثر تعداد واحد دروس جبرانی ۱۲ واحد است که دانشجو موظف است قبل از گذراندن دروس مقطع کارشناسی ارشد، این دروس را بگذراند.

آموزش های میدانی

ماهیت رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی ایجاب می نماید که دانشجویان در دروسی از این رشته، بویژه در دروسی که دارای واحد عملی می باشند، به انجام تحقیق و پژوهش در نواحی روستایی مبادرت ورزند که حداقل آن ۲۰ روز در کل دوره تحصیلی می باشد. دروسی که دارای سفر مطالعاتی می باشند در سرفصل دروس مربوط مشخص شده است.

پایان نامه

- ۱- موضوع پایان نامه با توجه به گرایش تحصیلی دانشجو همراه با نوآوری در تحقیق و در ارتباط با نواحی روستایی ایران انتخاب می شود؛
- ۲- مراحل انتخاب و تصویب موضوع، تعیین اساتید راهنما و مشاور و دفاع و ارزش گذاری پایان نامه، طبق ضوابط و مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می باشد.

منابع آزمون ورود به کارشناسی ارشد

۱- زبان تخصصی	با ضریب ۲
۲- فلسفه جغرافیا	با ضریب ۱
۳- آمار و احتمالات	با ضریب ۱
۴- روش تحقیق و فناوری جغرافیایی (GIS و RS و ...)	با ضریب ۲
۵- جغرافیای روستایی (عمومی و ایران)	با ضریب ۳
۶- برنامه ریزی روستایی	با ضریب ۳

طول دوره و شکل نظام

طول دوره کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی طبق آیین نامه های آموزشی دوره کارشناسی ارشد مصوب شورای عالی برنامه ریزی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری خواهد بود. طول هر نیمسال تحصیلی ۱۶ هفته آموزش کامل می باشد. مدت هر واحد درسی ۱۶ ساعت و واحد عملی و آزمایشگاهی ۳۲ ساعت در یک نیمسال تحصیلی خواهد بود. حداقل ۲۰ روز مسافرت های علمی - پژوهشی به صورت گروهی در طول دوره انجام خواهد شد.

زمینه‌های اشتغال فارغ‌التحصیلان

دانش آموختگان رشته کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی به عنوان کارشناس ارشد، در زمینه آموزش و پژوهش، طراحی و برنامه‌ریزی، می‌توانند در وزارت خانه های کشور، جهاد کشاورزی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، سازمان شهرداری ها و دهیاری ها، کارشناسان ارشد استانداری ها و فرمانداری ها بویژه در مشاغل بخشداری و دهیاری (با توجه به نیاز به بیش از ۲۰ هزار دهیار در سطح کشور)، شاغل شوند.

فصل دوم

جداول برنامه

جدول شماره ۱- دروس پایه (مشترک) برای تمامی گرایش ها

کد درس	نام درس	تعداد واحد	جمع ساعات تدریس	ساعات نظری	ساعات عملی	پیش نیاز	استاد متخصص برای تدریس
۱	روش های تحقیق در برنامه ریزی روستایی	۲	۴۸	۱۶	۳۲	تحلیل های آماری در برنامه ریزی روستایی	جغرافیدان مسلط بر روش تحقیق
۲	تحلیل های آماری در برنامه ریزی روستایی	۲	۳۲	۳۲	-	ندارد	جغرافیدان روستایی مسلط بر آمار
۳	فناوری های جغرافیایی در برنامه ریزی GIS, RS... روستایی	۲	۴۸	۱۶	۳۲	ندارد	جغرافیدان روستایی متخصص در GIS
۴	روش ها و فنون تصمیم گیری در برنامه ریزی روستایی	۲	۳۲	۳۲	-	ندارد	متخصص مدیریت
۵	مکاتب و بنیان های نظری توسعه و برنامه ریزی روستایی	۲	۳۲	۳۲	-	ندارد	جغرافیدان
۶	برنامه ریزی محیطی در نواحی روستایی	۲	۳۲	۳۲	-	ندارد	جغرافیدان روستایی
۷	حقوق و قوانین روستایی	۲	۳۲	۳۲	-	ندارد	جغرافیدان روستایی، حقوقدان
۸	تحلیل فضایی روابط شهر و روستا	۲	۳۲	۳۲	-	ندارد	جغرافیدان روستایی
جمع		۱۶	۲۸۸	۲۲۴	۶۴	-	

جدول شماره ۲- دروس تخصصی گرایش برنامه ریزی کالبدی

کد درس	نام درس	تعداد واحد	جمع ساعات تدریس	ساعات نظری	ساعات عملی	پیش نیاز	استاد متخصص برای تدریس
۱	کارگاه برنامه ریزی کالبدی	۲	۴۸	۱۶	۳۲	ندارد	جغرافیدان - معمار
۲	برنامه ریزی مسکن روستایی	۲	۴۸	۱۶	۳۲	ندارد	جغرافیدان روستایی
۳	برنامه ریزی کالبدی سکونتگاههای روستایی	۲	۴۸	۱۶	۳۲	ندارد	جغرافیدان روستایی
۴	برنامه ریزی مدیریت ریسک و مخاطرات در مناطق روستایی	۲	۴۸	۱۶	۳۲	ندارد	جغرافیدان روستایی
۵	برنامه ریزی مکانیابی استقرارگاههای روستایی	۲	۴۸	۱۶	۳۲	ندارد	جغرافیدان روستایی
جمع		۱۰	۲۴۰	۸۰	۱۶۰		

جدول شماره ۳- دروس تخصصی گرایش اقتصاد فضا

کد درس	نام درس	تعداد واحد	جمع ساعات تدریس	ساعات نظری	ساعات عملی	پیش نیاز	استاد متخصص برای تدریس
۱	اقتصاد خرد و کلان و برنامه ریزی اقتصادی	۲	۳۲	۳۲	-	ندارد	اقتصاد دان
۲	کارگاه برنامه ریزی اقتصاد فضا	۲	۴۸	۱۶	۳۲	ندارد	جغرافیدان اقتصادی - اقتصاد دان
۳	توسعه، جغرافیا و نظریه های اقتصادی	۲	۳۲	۳۲	-	ندارد	جغرافیدان اقتصادی - اقتصاد دان
۴	توان های محیطی و اقتصاد فضای روستایی	۲	۳۲	۳۲	-	ندارد	جغرافیدان روستایی
۵	برنامه ریزی اقتصاد روستایی	۲	۴۸	۱۶	۳۲	ندارد	جغرافیدان اقتصادی
جمع		۱۰	۱۹۲	۱۲۸	۶۴		

جدول شماره ۴- دروس تخصصی گرایش ساماندهی مناطق عشایری

کد درس	نام درس	تعداد واحد	جمع ساعات تدریس	ساعات نظری	ساعات عملی	پیش نیاز	استاد متخصص برای تدریس
۱	برنامه ریزی توسعه پایدار عشایر ایران	۲	۳۲	۳۲	-	ندارد	جغرافیدان روستایی و عشایری
۲	تاریخچه و روند تحولات جامعه عشایری با تاکید بر ایران	۲	۳۲	۳۲	-	ندارد	جغرافیدان روستایی و عشایری
۳	تعیین ظرفیت چرا و مدیریت مراتع	۲	۳۲	۳۲	-	ندارد	متخصص مراتع و آبخیزداری
۴	کارآفرینی عشایری	۲	۳۲	۳۲	-	ندارد	جغرافیدان روستایی و عشایری
۵	اقتصاد مناطق عشایری ایران	۲	۳۲	۳۲	-	ندارد	جغرافیدان روستایی و عشایری
جمع		۱۰	۱۶۰	۱۶۰	-		

جدول شماره ۵- دروس تخصصی گرایش مدیریت توسعه پایدار روستایی

کد درس	نام درس	تعداد واحد	جمع ساعات تدریس	ساعات نظری	ساعات عملی	پیش نیاز	استاد متخصص برای تدریس
۱	مدیریت راهبردی توسعه روستایی	۲	۴۸	۱۶	۳۲	ندارد	جغرافیدان روستایی، متخصص مدیریت
۲	برنامه ریزی مدیریت ریسک و مخاطرات در مناطق روستایی	۲	۴۸	۱۶	۳۲	ندارد	جغرافیدان روستایی
۳	مدیریت توسعه پایدار کالبدی - فضایی و اکولوژیک مناطق روستایی	۲	۴۸	۱۶	۳۲	ندارد	جغرافیدان روستایی
۴	مدیریت توسعه پایدار اجتماعی و اقتصادی مناطق روستایی	۲	۳۲	۳۲	-	ندارد	جغرافیدان روستایی
۵	کارگاه مدیریت توسعه پایدار روستایی	۲	۴۸	۱۶	۳۲	ندارد	جغرافیدان روستایی
جمع		۱۰	۲۲۴	۹۶	۱۲۸		

فصل سوم

سرفصل دروس

بخش اول: سرفصل دروس مشترک

سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی - دروس مشترک

عنوان درس: روشهای تحقیق در برنامه ریزی روستایی	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: ۱+۱ عملی - نظری	دروس پیش نیاز: تحلیل های آماری در برنامه ریزی روستایی
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان مسلط بر روش تحقیق	تعداد ساعت: ۴۸	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■ سفر علمی □ آزمایشگاه □ کارگاه □ سمینار ■	ندارد □
اهداف: آشنایی دانشجویان با اصول و روش ها و مهارت های تحقیقات علمی و جغرافیایی با هدف تهیه یک طرح تحقیق به منظور نگارش پایان نامه تحصیلی و نگارش مقاله و انجام پروژه های تحقیقاتی			

سرفصل ها:

- ۱- موضوع و اصول مطالعات جغرافیایی (اصل - علت - تعمیم - ارتباط - تحول)
- ۲- دیدگاه های تحقیقات جغرافیایی (ناحیه ای - اکولوژیکال - فضایی - .....)
- ۳- سیر تحولات در روش شناسی جغرافیا (استثنائگرایی - روش تحقیق علمی)
- ۴- انواع تحقیقات علمی (بنیادی - کاربردی - توسعه ای)
- ۵- روش های تحقیق علمی (انواع و ویژگی های طراحی تحقیق)
- ۶- عناصر اصلی تحقیق (تئوری - فرضیه و انواع آن - متغیر و انواع آن)
- ۷- مراحل تهیه یک طرح تحقیق (پروپوزال)
- ۷-۱ نحوه انتخاب و تبیین مسئله تحقیق
- ۷-۲ تفاوت پیشینه تحقیق و ادبیات تحقیق
- ۷-۳ تفاوت سوال و فرضیه تحقیق
- ۷-۴ جامعه آماری - روش های نمونه گیری در جغرافیا
- ۷-۵ ابزار و روش های گردآوری داده ها
- ۷-۶ روش های تحلیل داده ها و اطلاعات (کیفی و کمی)
- ۷-۷ روش های آزمون فرضیات (کیفی و کمی)
- ۸- روش تنظیم و تدوین پایان نامه و رساله تحصیلی
- ۹- روش تنظیم و تدوین مقاله علمی
- ۱۰- روش های منبع نویسی و فیش برداری
- ۱۱- انتخاب یک موضوع و تهیه طرح تحقیق توسط هر دانشجو و ارائه آن در قالب سمینار طی چند جلسه با همکاری کلیه دانشجویان کلاس

منابع اصلی:

1. Durren berger, Robert w. (1971), Geographical Research and writing, Thomas y, Crowell co, Inc, USA.
2. Johnston, R.J. (1988), writing Geography, Reserch hn Human Geography, Oxford, UK
3. Potter, Stephan. (2002), Doing Postgraduate research, London, Sage publications.

۴- بهروز، فاطمه، (۱۳۸۴)، فلسفه روش شناسی تحقیق علمی در جغرافیا، دانشگاه تهران، چاپ دوم.

۵- حافظ نیا، محمدرضا، (۱۳۸۷)، مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، تهران، سمت.

۶- آسایش، حسین و مشیری، سید رحیم، (۱۳۸۱)، روش شناسی و تکنیک های تحقیق علمی در علوم انسانی با تاکید بر جغرافیا، تهران، نشر قومس.

سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی - دروس مشترک

عنوان درس: تحلیل های آماری در برنامه ریزی روستایی	تعداد واحد: ۲	نوع واحدی: نظری	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان روستایی	تعداد ساعت: ۳۲	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■ سفر علمی □ آزمایشگاه ■ کارگاه □ سمینار □	ندارد □

اهداف:

آشنایی دانشجویان با روشهای آماری در برنامه ریزی روستایی - کاربرد روش های آماری مبتنی بر آزمون فرضیه در تحقیقات روستایی

سرفصل ها:

۱- مقدمه ای بر مفاهیم و ملاحظات روش شناختی تحلیل های آماری در برنامه ریزی روستایی

۲- آمار توصیفی و تحلیل های برنامه ریزی روستایی

۱-۲-۱- نمودارها و جداول

۲-۲- معیارهای عددی

۱-۲-۲- معیارهای گرایش مرکزی

۲-۲-۲- معیارهای پراکندگی

۳-۲-۲- توزیع نرمال

۴-۲-۲- همبستگی و رگرسیون

۵-۲-۲- رگرسیون چند متغیره

۳- آشنایی با نرم افزارهای آماری و کاربرد آن در برنامه ریزی روستایی با تاکید بر نرم افزار SPSS

۴- تحلیل های آماری توصیفی و استنباطی در برنامه ریزی روستایی با تاکید بر آزمون فرضیه

- آزمون های رابطه ای مبتنی بر فرضیه های همبستگی پارامتری و ناپارامتری (ضریب همبستگی پیرسون و اسپیرمن، آزمون کای اسکوتر استقلال و سنجه های پیوند)

- آزمون های رابطه ای مبتنی بر فرضیه های علی پارامتری (رگرسیون چندمتغیره، تحلیل مسیر)

- آزمون فرضیه های مقایسه ای پارامتری برای یک گروه (آزمون t تک نمونه ای)، دو گروه (آزمون t با دو گروه مستقل و وابسته)، سه گروه و بیشتر (آزمون تحلیل واریانس یک طرفه با نمونه های مستقل)

- آزمون فرضیه های مقایسه ای ناپارامتری برای یک گروه (توزیع دوجمله ای)، دو گروه (با نمونه های مستقل "آزمون یومن ویتنی" و با نمونه های وابسته "آزمون مک نمار و ولیکاکسون")، سه گروه و بیشتر (با نمونه های مستقل "آزمون کروسکال والیس" و با نمونه های وابسته "آزمون فریدمن")

۵- تحلیل خوشه ای

۶- تحلیل عاملی

۷- تهیه پروژه، تحلیل های آماری در برنامه ریزی در یک محدوده جغرافیایی با استفاده از نرم افزار آماری SPSS

منابع اصلی:

1-ROGERSON PETER At, 2006, Statistical methods for Geography -SAGE publications

2-ARGY ROUS GEORGE,2005, Statistics for Research with a Guide to spss, Sage PUBLICATIONS

3-Clark W.AV and Hosking p.L , 1986 , Statistical methods for Geographers, john wiley and sons

4-BARBER GERALD M,1988, ELementary statistics for Geographers, Guilford press

۵-مهدوی مسعود و طاهرخانی مهدی، ۱۳۸۳، کاربرد آمار در جغرافیا، انتشارات قومس

۶- حبیب پور، کرم و صفری شالی، رضا (۱۳۸۸) راهنمای جامع کاربرد SPSS در تحقیقات پیمایشی، موسسه راهبرد پیمایش، چاپ اول

۷- جباری، ایرج (۱۳۸۵) روش های آماری در علوم محیطی و جغرافیایی، انتشارات دانشگاه رازی کرمانشاه

سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی - دروس مشترک

عنوان درس: فناوری های جغرافیایی RS، GIS در برنامه ریزی روستایی	تعداد واحد: ۲	نوع واحدی: نظری/عملی	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان روستایی متخصص در GIS	تعداد ساعت: ۴۸	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■ سفر علمی □ آزمایشگاه ■ کارگاه □ سمینار □	ندارد □

اهداف:

آشنایی دانشجویان با انواع فناوری های جغرافیایی بویژه GIS، RS، GPS، SPSS در برنامه ریزی روستایی و آماده سازی دانشجویان در استفاده از فناوری های مذکور در برنامه ریزی روستایی

سرفصل ها:

- ۱- مقدمه ای بر فناوری های جغرافیایی در برنامه ریزی روستایی (RGT)
- ۲- مفاهیم و تعاریف فناوری های جغرافیایی (RGT)
- ۳- سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS)
- ۱-۳- الزامات برنامه ریزی روستایی و ضرورت بهره گیری از GIS
- ۲-۳- قلمرو مطالعات جغرافیا و برنامه ریزی روستایی و زمینه های بهره گیری از GIS
- ۳-۳- داده ها و اطلاعات مورد نیاز جهت برنامه ریزی روستایی در محیط GIS
- ۴-۳- منابع داده ها و اطلاعات برای برنامه ریزی روستایی در محیط GIS
- ۵-۳- سیستم اطلاعات برنامه ریزی روستایی (RPIS)
- ۶-۳- توانمندی های GIS در نحوه استخراج و استنتاج اطلاعات جدید از اطلاعات موجود
- ۷-۳- مدیریت داده ها و اطلاعات برنامه ریزی روستایی در محیط GIS
- ۸-۳- تهیه نقشه های روستایی با استفاده از GIS و تحلیل اطلاعات نقطه ای، خطی و سطحی
- ۹-۳- کاربردهای GIS در مکان یابی فضاها و انواع کاربریهای پیشنهادی در روستا
- ۲-۴- سنجش از دور (RS)
- ۱-۴- رابطه سنجش از دور و GIS
- ۲-۴- نرم افزارهای GIS و پردازش تصویر
- ۳-۴- طبقه بندی تصاویر رقومی سنجش از دور و ارتباط متقابل آن با GIS
- ۴-۴- فنون تفسیر محصولات سنجش از دور
- ۵-۴- کاربردهای سنجش از دور در برنامه ریزی روستایی
- ۵- سیستم موقعیت یاب جهانی (GPS)
- ۱-۵- ارتباط GPS، RS و GIS
- ۲-۵- بهره گیری از GPS در برنامه ریزی روستایی
- ۶- نرم افزار آماری برای علوم اجتماعی (SPSS)
- ۱-۶- استخراج داده ها و اطلاعات برنامه ریزی روستایی در SPSS
- ۲-۶- ساماندهی داده ها و اطلاعات برنامه ریزی روستایی در SPSS
- ۳-۶- تحلیل آماری داده ها و اطلاعات برنامه ریزی روستایی در SPSS
- ۴-۶- رابطه SPSS و RS و GIS
- ۷- سایر فناوری های جغرافیایی و آینده فناوری های جغرافیایی

منابع اصلی:

- ۱- مالجفسکی. یاچک، ۱۳۸۵، سامانه اطلاعات جغرافیایی و تحلیل تصمیم چند معیاری، ترجمه اکبر ژرهیزگار و عطا غفاری گیلانه، انتشارات سمت؛
- ۲- ویلیامز. جانانان، ۱۳۷۶، اطلاعات جغرافیایی از فضا، ترجمه علی اصغر روشن نژاد، مرکز اطلاعات جغرافیایی شهر تهران؛
- ۳- مخدوم، مجید، ۱۳۸۳، ارزیابی و برنامه ریزی محیط زیست با سامانه‌های اطلاعات جغرافیایی، انتشارات دانشگاه تهران؛
- ۴- فرخنده مهدی، ۱۳۸۴، کاربرد کامپیوتر در جغرافیا و علوم انسانی، انتشارات انتخاب؛
- ۵- بارو، پی. ای، ۱۳۷۶، سیستم اطلاعات جغرافیایی، ترجمه حسن طاهرکیا، انتشارات سمت؛
- 6- Hugo. Priemus, ..., 2007, Land Use Planning, Edward Elgar;
- 7- Cassidy. Anita, 2006, A Practical guide to information systems strategic planning auerbach.

سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی - دروس مشترک

عنوان درس: روش ها و فنون تصمیم گیری در برنامه ریزی روستایی	تعداد واحد: ۲	نوع واحدی: نظری	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: متخصص مدیریت	تعداد: ۳۲ ساعت	آموزش تکمیلی عملی: دارد سفر علمی □ آزمایشگاه ■ کارگاه □ سمینار □	تعداد: □
اهداف: شناخت انواع روش ها و فنون تصمیم گیری و کسب مهارت های لازم در جهت کاربرد آن ها در برنامه ریزی های روستایی - تعیین بهینه ترین و مستعدترین مکان ها جهت بهره برداری بهینه از مزیت های اقتصادی و اجتماعی مناطق روستایی - تبیین منطقی در خصوص نحوه سازماندهی فضایی و اولویت بندی مناطق و سکونتگاه های روستایی			
سرفصلها: ۱. تبیین جغرافیایی مفهوم تصمیم گیری و کاربرد آن در برنامه ریزی روستایی ۲. طبقه بندی و تشریح روش ها و مدل های تصمیم گیری ۳. روش های بهنجارسازی (استانداردسازی) شاخص ها در فرایند تصمیم گیری ۴. روش های وزن دهی شاخص ها (روش های رتبه بندی، درجه بندی، آنترپی، AHP) ۵. روش ها و فنون تصمیم گیری چندشاخصه در برنامه ریزی روستایی • تکنیک رتبه بندی بر اساس نشانه به حل ایده آل TOPSIS • روش حذف و انتخاب سازگار با واقعیت ELECTRE • روش مجموع ساده وزنی SAW • روش نقطه بهینه IPM ۶. روش ها و فنون تصمیم گیری چندشاخصه مبتنی بر منطق فازی در برنامه ریزی روستایی • روش تاپسیس فازی • روش جمع وزنی فازی			
منابع اصلی: ۱. پورطاهری، مهدی (۱۳۸۹) کاربرد روش های تصمیم گیری چندشاخصه در جغرافیا، انتشارات سمت، چاپ اول ۲. مالهفنسکی، باچک (۱۳۸۵) سامانه اطلاعات جغرافیایی و تحلیل تصمیم چندمعیاری، ترجمه دکتر اکبر پرهیزگار و عطا غفاری گیلانده، انتشارات سمت ۳. آذر، عادل (۱۳۸۷) تصمیم گیری کاربردی، انتشارات نگاه دانش، تهران			

سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی - دروس مشترک

نام درس:	تعداد واحد:	نوع واحد: نظری	وضعیت پیش نیاز:
مکاتب و بیان های نظری توسعه و برنامه ریزی روستایی	۲		ندارد
تخصص مورد نیاز برای تدریس:	تعداد ساعت:	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■ ندارد □	
جغرافیدان	۳۲	سفر علمی □ آزمایشگاه □ کارگاه □ سمینار ■	
اهداف:			
آشنایی با مفاهیم کلیدی، نظریه ها و پیوند ها با علوم و روش های علمی و مدیریت برنامه ریزی روستایی در ایران و جهان و تحلیل، نقد، ارزیابی و به کارگیری آنها در برنامه ریزی و مدیریت روستایی ایران			
سرفصل ها:			
۱- مفاهیم و تعاریف کلیدی، برنامه ریزی، مدیریت، برنامه ریزی روستایی، توسعه پایدار روستایی، توسعه و برنامه ریزی جغرافیایی، رابطه روستا با توسعه، برنامه ریزی و مدیریت.			
۲- ضرورت ها، ابعاد، انواع، ویژگی ها و اصول و عناصر نظام برنامه ریزی و توسعه پایدار روستایی			
۳- تحلیل تحولات تاریخی اندیشه ای برنامه ریزی و توسعه پایدار روستایی (پارادایم ها، رویکردها، نظریه ها، راهبردها، مدل ها و ...)			
۴- تحلیل تحولات روش شناسی، فنون و پایش و ارزیابی در برنامه ریزی و توسعه پایدار روستایی			
۵- تحلیل رابطه برنامه ریزی با توسعه پایدار روستایی			
۶- تحلیل رابطه اخلاقی و مدیریت روستایی			
۷- تحلیل تحولات مدیریت برنامه ریزی روستایی			
۸- تحلیل رابطه برنامه ریزی روستایی و توسعه روستایی با سطوح برنامه ریزی و جغرافیا			
۹- نقد و ارزیابی تحولات اندیشه ای، روش شناختی و مدیریت برنامه ریزی روستایی و آثار آن در ایران			
۱۰- نقد و ارزیابی تجربیات برنامه ریزی و توسعه روستایی در کشور های توسعه یافته و در حال توسعه			
۱۱- جمع بندی و ارائه نکات راهبردی برای برنامه ریزی روستایی در ایران با تأکید بر توسعه پایدار روستایی.			

منابع:

- هيجنز، درك (۱۳۸۲)، کاربرد اندیشه سیستمی، ترجمه: رشید اصلانی، نشر موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی.
- افتخاری، عبدالرضا رکن الدین (۱۳۸۹)، مدیریت توسعه روستایی، سمت.
- البوت، جنیفر (۱۳۷۸)، مقدمه ای بر توسعه پایدار در کشورهای در حال توسعه، ترجمه: عبدالرضا رکن الدین افتخاری و حسین رحیمی، انتشارات توسعه روستایی.
- بوسل، هارتموت (۱۳۸۶)، معرفیهای توسعه پایدار: نظریه ها، روشها و تجربیات، ترجمه: سید علی بدری و عبدالرضا رکن الدین افتخاری، انتشارات پیام نور.
- افتخاری، عبدالرضا رکن الدین (۱۳۸۵)، چشم انداز توسعه روستایی در ایران: مبانی اندیشه ای الزامات و پیش نیازها، فصلنامه اقتصاد و جامعه سال دوم، شماره ۱۰، زمستان.
- فیروزنیا، قدیر و عبدالرضا رکن الدین افتخاری (۱۳۸۲)، جایگاه روستا در فرآیند توسعه ملی از دیدگاه صاحب نظران، تهران: انتشارات موسسه توسعه روستایی ایران.
- افتخاری، عبدالرضا رکن الدین (۱۳۸۲)، «دهیاری ها و مدیریت توسعه پایدار روستایی»، ماهنامه نروچی و آموزشی دهیاری ها، سال اول، شماره ۲.
- افتخاری، عبدالرضا رکن الدین، حمدالله سجسی قیداری و جمشید عینالی (۱۳۸۶)، نگرشی نو به مدیریت روستایی با تأکید بر نهادهای تأثیرگذار، فصلنامه علمی و پژوهشی روستا و توسعه (وزارت جهاد کشاورزی: سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی، مرکز تحقیقات و بررسی مسائل روستایی)، سال ۱۰، تابستان، شماره ۲.
- رضوانی، محمدرضا (۱۳۸۳)، مقدمه ای بر برنامه ریزی توسعه روستایی در ایران، تهران: نشر قومس.
- یل، سیمون و مورس، استفان (۱۳۸۶)، سنجش پایداری، ترجمه: ناصر شاهنوشی و همکاران، انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد.
- افتخاری، عبدالرضا رکن الدین و مرتضی توکلی (۱۳۸۱)، توسعه مردمگرا، انتشارات موسسه بازرگانی.
- Webber, L. M. and R. L. Ison (1995), "Participatory Rural Appraisal Design: Conceptual and Process Issues", Agricultural Systems, 47.
- Studies of Leadership in Village India (1965), Emerging Patterns of Rural Leadership in Southern Asia, Hyderabad: N.I.C.D.
- Storey, D. (2007), Issues of Integration, Participation and Empowerment in Rural Development: The Case of LEADER in the Republic of Ireland Geography, Department and Center for Rural Research, University College.
- Hart, Maureen (1999), Guide to Sustainable Community Indicators, North Andover, USA: Hart Environmental Data, 1999.
- Guruswamy, M.P. (1960), Local Leadership in Rural Development, Khadi Gramodyog, Bombay: August.
- Faith, B. Drickerson (2007), Strategies That Foster Empowerment, the Sheppard Pratt Health

سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی - دروس مشترک

عنوان درس:	تعداد واحد:	نوع واحد:	دروس پیش نیاز:
برنامه ریزی محیطی در نواحی روستایی	۲	نظری	ندارد
استاد متخصص برای تدریس:	تعداد ساعت:	آموزش تکمیلی عملی: دارد □	ندارد ■
جغرافیدان روستایی	۳۲	سفر علمی □ آزمایشگاه □ کارگاه □ سمینار □	

اهداف:

در این درس فراگیران با اکولوژی نواحی روستایی، عوامل و مولفه های محیط زیست، عوامل شکننده و حساس زیست بوم و ارزیابی آن آشنا شده و نحوه بکارگیری عوامل زیست محیطی در برنامه ریزی توسعه نواحی روستایی را فرا می گیرند.

سرفصل ها:

تعریف مفاهیم:

تعریف برنامه ریزی محیطی

محیط زیست عوامل و اجزاء آن،

ظرفیت زیست بوم

- سیستمهای زیست محیطی و انسان:

اکوسیستم طبیعی، تعادل زیست محیطی، محدودیتهای اکولوژیکی، تنوع بیولوژیکی، قوانین زیست محیطی و مسائل زیست محیطی

- توسعه پایدار و محیط زیست:

شرایط توسعه پایدار، ارزیابی توسعه پایدار، شاخصهای توسعه پایدار، استانداردهای توسعه پایدار، اصول اجرایی و امرار معاش پایدار

- اقتصاد و محیط زیست منطقه

اقتصاد اکولوژیک، ماهیت چند نقشی منابع زیست محیطی، چرخه مصرف انرژی و منابع زیست محیطی، ظرفیت قابل تحمل محیط زیست و محدودیتهای استفاده از

منابع، هزینه های تخریب عوامل زیست محیطی، الگوهای تولید و مصرف و اثرات جانبی آن

منابع طبیعی و الگوهای استفاده از آن، ظرفیت منابع و مکانیزمهای بهره برداری پایدار، موجودیت و کمیابی منابع، شاخصهای فیزیکی و اقتصادی محدودیت منابع،

مکانیزمهای بهره برداری از منابع غیر قابل تجدید، اصول اقتصادی و اصول زیست محیطی بهره برداری از منابع

- انسان و تغییرات محیط زیست

توسعه فیزیکی سکونتگاههای روستایی و محیط زیست، توسعه فضاهای کشاورزی و محیط زیست، توسعه فضاهای صنعتی و عوامل زیست محیطی، توسعه راهها،

ساخت و سازها، محیطهای انسان ساخت و ارتباط آن با محیط زیست، ارزیابی اثرات تغییرات و فعالیتهای

عناصر برنامه ریزی محیطی

۱. هوا و اقلیم، محدودیت ها و قوانین، تغییرات اقلیمی، آلودگی هوا

۲. منابع طبیعی: منابع آب، منابع خاک، پوشش گیاهی، حیات جانوری، قوانین و محدودیت ها، کمیت و کیفیت، کاهش تنوع

مولفه های و ابزار برنامه ریزی محیطی

۱. شاخص های برنامه ریزی محیطی

۲. شاخص های پایداری

۳. ارزیابی اثرات زیست محیطی

کاربرد برنامه ریزی محیطی در حوزه توسعه روستایی، کشاورزی پایدار، معیشت پایدار، مدیریت یکپارچه محیطی

منابع اصلی:

- ۱- آر.ک.ک. ترنر، (۱۳۷۴)، اقتصاد محیط زیست، ترجمه سیاوش دهقانپایان و دیگران، دانشگاه فردوسی مشهد
- ۲- اقتصاد محیط زیست و منابع طبیعی، ترجمه حمیدرضا ارباب
- ۳- زیستن در محیط زیست، ترجمه دکتر مخلص
- ۴- کاربرد جغرافیای طبیعی در برنامه ریزی شهری و روستایی دکتر عبدالحمید رجایی - انتشارات سمت

- 5_ D. Brambly, (1990), property relation and economic development, the other land reform, World bank,
- 6_ Portney, (1990), public policies for environmental protection resources for the future, Washington.
- 7_ Ahmad yusuf, and others, (1989), Environmental accounting for sustainable development.

سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی - دروس مشترک

عنوان درس:	تعداد واحد:	نوع واحدی:	دروس پیش نیاز: ندارد
حقوق و قوانین روستایی	۲	نظری	
استاد متخصص برای تدریس:	تعداد ساعت:	آموزش تکمیلی عملی:	دارد ■ ندارد □
جغرافیدان روستایی، حقوقدان	۳۲	سفر علمی □ آزمایشگاه □ کارگاه □ سمینار ■	

اهداف:

آشنایی دانشجویان با حقوق و قوانین رسمی و عرفی روستاها جهت برنامه ریزی روستایی

سرفصل ها:

- ۱- مقدمه
- ۲- مفاهیم و تعاریف
- ۳- شناخت کلی روستا و اداره امور روستا از دیدگاه علم حقوق
- ۴- تحلیل حقوق و قوانین سنتی حاکم در روستاها
- ۵- تحلیل حقوق و قوانین مدون روستایی
  - ۱-۵- حقوق و قوانین روستایی تا قبل از مشروطیت
  - ۲-۵- حقوق و قوانین روستایی از مشروطیت تا اصلاحات ارضی
  - ۳-۵- حقوق و قوانین روستایی از اصلاحات ارضی تا انقلاب اسلامی
  - ۴-۵- حقوق و قوانین روستایی در بعد از انقلاب اسلامی
- ۶- قوانین و مقررات روستایی
  - ۱-۶- مقررات و قوانین اساسی روستا
  - ۲-۶- مقررات مرتبط با طرح های عمرانی و توسعه
  - ۳-۶- مقررات مربوط به انواع اراضی روستایی
  - ۴-۶- مقررات مربوط به تفکیک و افراز اراضی روستایی
  - ۵-۶- مقررات مرتبط با نظارت بر ساخت و ساز در روستاها
  - ۶-۶- مقررات ملی ساختمان
  - ۷-۶- مقررات مربوط به مدیریت روستایی
    - ۱-۷-۶- تقسیمات کشوری
    - ۲-۷-۶- شوراهای اسلامی روستایی
    - ۳-۷-۶- سازمان و تشکیلات دهیاری ها
    - ۴-۷-۶- امور مالی دهیاری ها
    - ۵-۷-۶- امور ایمنی و محیط زیست روستایی
    - ۶-۷-۶- نوسازی و بهسازی روستاها (تهیه، تصویب و اجرای طرح هادی روستایی)
  - ۷- رویکردهای آتی حقوق و قوانین روستایی در ایران
  - ۸- حقوق و قوانین روستایی و توسعه

منابع اصلی:

- ۱- معاونت امور دهیاری ها، (۱۳۸۳)، مجموعه قوانین و مصوبات و آیین نامه های مربوط به دهیاری ها - انتشارات سازمان شهرداری های کشور
- ۲- طالب مهدی (۱۳۷۱)، مدیریت روستایی در ایران - انتشارات بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و دانشگاه تهران
- ۳- هاشمی فضل الله (۱۳۷۱) - حقوق شهری و قوانین شهرسازی - انتشارات مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی معماری ایران
- ۴- مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران (۱۳۸۲)، مجموعه قوانین و مقررات شهرسازی، جلد اول، انتشارات وزارت مسکن و شهرسازی
- ۵- مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران (۱۳۸۲)، مجموعه قوانین و مقررات شهرسازی، جلد دوم، انتشارات وزارت مسکن و شهرسازی
- ۶- معاونت آموزشی جهاد دانشگاهی (بی تا)، راهنمای جامع مدیریت روستایی، انتشارات سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور
- ۷- اکبری صادق و عبداللہی مجید (۱۳۸۷)، مجموعه قوانین و مقررات ده و دهیاری، انتشارات فلمستان هنر

سرفصل دروس دوره کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی - دروس مشترک

عنوان درس:	تعداد واحد:	نوع واحد: نظری	دروس پیش نیاز: ندارد
تحلیل فضایی روابط شهر و روستا	۲		
استاد متخصص برای تدریس:	تعداد ساعت:	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■	ندارد □
جغرافیدان روستایی	۳۲	سفر علمی ■ آزمایشگاه □ کارگاه □ سمینار ■	

اهداف: آشنایی دانشجویان با الگوها و نظریه های تحلیل فضایی در جغرافیا و بررسی نظریه ها و روش های مطالعات روابط شهر و روستا به منظور درک اشکال روابط ملی - ناحیه ای - سلسله مراتبی و مجاورتی میان شهر و روستا

سرفصل ها:

- ۱- ضرورت طرح مسئله روابط شهر و روستا از دیدگاه برنامه ریزان روستایی و شهری
- ۲- مقایسه الگوهای روابط شهر و روستا در سطح جهانی
- ۳- تحلیل الگوهای توزیع فضایی سکونتگاه های شهری و روستایی در پهنه سرزمینی
- ۴- بایگانه نظریه ای تبیین رابطه شهر و روستا
- ۴-۱ نظریه های قدیمی و نوین از پیش بینی رابطه شهر و روستا
- ۴-۲ نظریه های جغرافیایی و توان های محیطی
- ۴-۳ نظریه ماتریالیزم تاریخی
- ۴-۴ نظریه سرمایه داری بهره وری
- ۴-۵ نظریه مکان مرکزی و حوزه نفوذ
- ۴-۶ نظریه مرکز پیرامون
- ۴-۷ نظام ناحیه ای و نگرش سیستمی
- ۴-۸ دیدگاه کارکرد شناسی
- ۵- انواع مکانیزم های روابط شهر و روستا (روابط اقتصادی، فرهنگی - اجتماعی، اداری - سیاسی، اقتصاد زمین، فراغت و گردشگری، ...)
- ۶- نقش فن آوری اطلاعات و ارتباطات در تحول روابط شهر و روستا
- ۷- تحلیل روابط شهر و روستا بر اساس سلسله مراتب و اندازه شهرها و تحلیل فضایی تاثیرات آن ها (متروپل ها، شهرهای بزرگ، شهرهای متوسط، شهرهای کوچک، روستا - شهرها، شهرهای جدید)
- ۸- روش های کیفی و کمی بررسی روابط شهر و روستا از دیدگاه مطالعات روستایی و مطالعات شهری
- ۹- انتخاب یک ناحیه جغرافیایی و تحلیل روابط شهر و روستا به صورت یک گزارش علمی توسط هر دانشجو و ارائه آن به صورت سمیناری در کلاس

منابع اصلی:

- ۱- رضوانی، علی اصغر. (۱۳۸۱)، مطالعات شهری و منطقه ای، نشر ماکان.
- ۲- لینچ، کنت، (۱۳۸۶)، روابط متقابل شهر و روستا در کشورهای در حال توسعه، محمد رضا رضوانی، انتشارات پیام.
- ۳- پاپلی پردی، محمد حسین و رحبی ساجردی، حسین. (۱۳۸۲)، نظریه های شهر و پیرامون، سمت.
- ۴- شاربه زبان برنار. (۱۳۷۳)، شهرها و روستاها "آزمونی در دگرگونی مناسبات شهر - روستا در جهان"، سیروس سهامی، نشر نیکا.
- ۵- شکویی، حسین. (۱۳۷۳)، دیدگاه های نو در جغرافیای شهری، سمت.
- ۶- دولفوس، اولیویه. (۱۳۷۰)، تحلیل جغرافیایی، سیروس سهامی، نشر نیکا.
- ۷- دولفوس، اولیویه. (۱۳۶۹)، فضای جغرافیایی، سیروس سهامی، نشر نیکا.

فصل سوم

سرفصل دروس

بخش دوم: سرفصل دروس تخصصی گرایش ها

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش برنامه ریزی کالبدی

عنوان درس:	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: نظری - عملی	دروس پیش نیاز: ندارد
کارگاه برنامه ریزی کالبدی			
استاد متخصص برای تدریس:	تعداد ساعت: ۴۸	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■	ندارد □
جغرافیدان - معمار		سفر علمی □ آزمایشگاه □ کارگاه ■ سمینار □	

اهداف:

در کارگاه برنامه ریزی کالبدی تلاش می شود تا با آموزش شیوه های مناسب طراحی بافت کالبدی، روشهای بهره برداری از کاربری های اراضی روستایی، طراحی الگوی مسکن روستایی پایدار، بهسازی بافتهای با ارزش روستایی و شیوه های عملی حفاظت از بافت کالبدی سکونتگاههای روستایی در برابر مخاطرات طبیعی بهره برداری مفیدتر از فضا و محیط طبیعی برای زندگی انسان در جهت مطلوب ترین حالت از سازگاری بین فضا و جامعه به نفع جامعه میسر گردد. در فرایند کارگاه برنامه ریزی کالبدی ترکیب چهارگانه عناصر انسان، فرم، فضا و فعالیت و تعامل متقابل هر یک در جهت حصول به توسعه پایدار کالبدی مورد توجه قرار می گیرند.

سرفصل ها:

۱. تشریح و تبیین اهداف کارگاه برنامه ریزی کالبدی سکونتگاههای روستایی
۲. روشها و معیارهای طراحی بافت کالبدی سکونتگاههای روستایی (تشریح عملی اهداف طراحی، روشهای طراحی، نرمهای طرح ریزی، الگوهای همجواری، شعاع عملکرد کاربری ها، روشهای مکان یابی کاربری ها)
۳. روشها و معیارهای تدوین، طراحی و اجرای برنامه های کاربری اراضی روستایی
۴. روشهای برنامه ریزی و طراحی مسکن پایدار روستایی (مکان یابی، طرح بندی، طرز رفتار با زمین، اقلیم و معماری، روشهای مقاوم سازی، روشهای احیای بافتهای فرسوده روستایی)
۵. روشها و معیارهای طراحی معابر و راههای روستایی
۶. روشهای برنامه ریزی، طراحی و بهسازی بافتهای با ارزش روستایی (معیارهای ساخت، احیاء و مرمت)
۷. شیوه های عملی برنامه ریزی سکونتگاههای روستایی در معرض مخاطرات طبیعی (مدیریت ریسک مخاطرات طبیعی)

منابع:

- بنیاد مسکن انقلاب اسلامی (۱۳۸۸) "برنامه راهبردی توسعه کالبدی مناطق روستایی کشور" انتشارات بنیاد مسکن
- سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور (۱۳۸۵) "مدیریت و ساماندهی بافتهای فرسوده روستایی" مرکز مطالعات و خدمات تخصصی شهری و روستایی پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی جهاد دانشگاهی
- خسرو موحد (۱۳۸۳) "ساخت و طراحی روستا" ناشر نوید شیراز، شیراز
- Buchanan .Colin and Partners Ltd and Shanahan. Mike(2003), "Cork rural design guide: building a new house in the countryside," Published by Cork County Council

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش برنامه ریزی کالبدی

عنوان درس:	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: نظری - عملی	دروس پیش نیاز: ندارد
برنامه ریزی مسکن روستایی			
استاد متخصص برای تدریس:	تعداد ساعت:	آموزش تکمیلی عملی: دارد ☐	ندارد ☒
جغرافیدان روستایی	۴۸	مفرعلمی ☐ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سمینار ☐	

اهداف:

در تحلیل نظام برنامه ریزی مسکن روستایی تلاش می شود تا با تبعیت از سیاستهای توسعه متوازن و پایدار فضایی و در بستر آمایش سرزمین اصول طراحی مسکن پایدار روستایی مورد توجه قرار گیرد. بر این مبنا و بر اساس بعد توسعه فضایی مرتبط با مسایل مسکن روستایی کشور پیشنهادات راهبردی در جهت تقویت نکات مثبت و رفع آثار منفی آن به ویژه در خصوص پیامدهای محیطی توسعه مسکن روستایی ارائه می گردد. طراحی بهتر مسکن برای مردمی که در آن زندگی می کنند، مکان گزینی مناسب مسکن با بهره گیری از چشم اندازهای روستایی، طراحی بهینه مسکن، طراحی چشم انداز و تامین بنای مناسب به هدف تامین یکپارچگی میان محیط طبیعی و مصنوع و در جهت تقویت احساس و تعلق مکانی و نیز ارزیابی برنامه های مسکن از اصول بنیادین برنامه ریزی مسکن روستایی محسوب می شود.

سرفصل ها:

۱. تشریح و تبیین اهداف درس برنامه ریزی مسکن روستایی
۲. تعاریف و مفاهیم پایه برنامه ریزی مسکن روستایی
۳. طبقه بندی انواع مسکن روستایی
۴. مراحل و روشهای برنامه ریزی مسکن روستایی
۵. جایگاه برنامه ریزی مسکن روستایی در توسعه پایدار
۶. راهبردها و سیاستهای توسعه پایدار مسکن روستایی
۷. اصول طراحی مسکن پایدار روستایی
۸. الگوسازی مسکن پایدار روستایی (استانداردهای ساخت، مواد و مصالح، نوع سازه، گرمایش و سرمایش، پلان معماری)
۹. شاخص های اجتماعی، اقتصادی و کالبدی تبیین کننده مسکن روستایی
۱۰. ضوابط و معیارهای سنجش کیفیت مسکن پایدار روستایی
۱۱. تحلیل عرضه و تقاضا و روشهای برآورد نیاز به مسکن روستایی
۱۲. بازساخت و روشهای طراحی مسکن ارزان قیمت روستایی
۱۳. تحلیل ابعاد اجتماعی، اقتصادی و ابعاد فضایی مسکن روستایی در ایران
۱۴. تحلیل روند تغییرات مسکن روستایی در ایران
۱۵. ارزیابی برنامه ها و سیاستهای مسکن روستایی در برنامه های توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی کشور
۱۶. تامین و اصلاح ساختار نظام کنترل و نظارت بر مسکن روستایی در ایران
۱۷. سازمان یابی و مدیریت مسکن روستایی در ایران
۱۸. تحلیل قوتها، ضعفها، فرصتها و تهدیدهای مسکن روستایی در ایران

۱. بنیاد مسکن انقلاب اسلامی (۱۳۸۸) "برنامه راهبردی توسعه کالبدی مناطق روستایی کشور" انتشارات بنیاد مسکن
۲. سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور (۱۳۸۵) "مدیریت و ساماندهی بافتهای فرسوده روستایی" مرکز مطالعات و خدمات تخصصی شهری و روستایی پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی جهاد دانشگاهی
۳. محمدرضا پورمحمدی (۱۳۸۵) "برنامه ریزی مسکن" انتشارات سمت
۴. افشین کرمی (۱۳۸۶) "بررسی وضعیت بازار مسکن در ایران با تاکید بر سیاستهای دولت" موسسه تحقیقاتی تدبیر
۵. فرامند رفعت جاد (۱۳۸۲) "روند تحولات مسکن در دو دهه اخیر" موسسه فرهنگی انتشاراتی چکاد امیر بهادر
۶. اکبر حاجی ابراهیم زرگر (۱۳۷۸) "درآمدی بر شناخت معماری روستایی ایران" دانشگاه شهید بهشتی، تهران
۷. عباس سعیدی (۱۳۷۵) "شیوه های سکونت گزینی و گونه شناسی مسکن روستایی" بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
۸. محسن سرنیسی پور (۱۳۸۸) "آسیب شناسی معماری روستایی به سوی سکونتگاه مطلوب" دانشگاه شهید بهشتی، تهران
9. Buchanan. Colin and Partners Ltd and Shanahan. Mike (2003), "Cork rural design guide: building a new house in the countryside," Published by Cork County Council
10. Nick Gallent and al (2003), "Housing in the European countryside, rural pressure and policy in western Europe", Routledge publications
11. Tim. Brown (2010) "Rural housing policy", Routledge publications
12. Paul. Cloke (2006) "International perspectives on rural housing", Taylor & Francis publications
13. Bhaskar. Majumder (2007) "Rural Housing: Policies and Practices", Inter. Specialized book service Inc
14. Bernhard. Glaeser (1995) "Housing sustainable development and rural poor: A study of Tamil Nadu, Sage publications
15. Gallent. Nick and al (2008), "Introduction to Rural Planning", Routledge publications

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش برنامه ریزی کالبدی

عنوان درس: برنامه ریزی کالبدی سکونتگاه‌های روستایی	تعداد واحد: ۲	نوع واحدی: نظری/عملی	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان روستایی	تعداد: ۴۸	ساعت: ۴۸	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■ سفر علمی ■ آزمایشگاه □ کارگاه □ سمینار □ ندارد □

اهداف:

هدف از ارائه درس برنامه ریزی کالبدی سکونتگاه‌های روستایی شفاف و مستندسازی اصول، مفاهیم، شاخص‌ها، ابعاد و سازه‌های بنیانی برنامه ریزی توسعه کالبدی سکونتگاه‌های روستایی، اتخاذ رویکرد مناسب جهت توسعه کالبدی مناطق روستایی کشور، تعیین وضع موجود نواحی روستایی با تأکید بر وضعیت کالبدی، شناسایی فرصت‌ها، چالش‌ها، نقاط قوت و ضعف کالبدی مناطق روستایی، شناخت ضرورت‌ها و محدودیت‌ها و امکانات توسعه همه جانبه و پایدار کالبدی مناطق روستایی و بررسی رویکردها و سیاست‌های توسعه روستایی با تأکید بر توسعه کالبدی در برنامه‌های توسعه قبل و بعد از انقلاب است.

سرفصلها:

۱. تشریح و تبیین اهداف درس برنامه ریزی کالبدی سکونتگاه‌های روستایی
۲. مفاهیم پایه و اصول بنیادین برنامه ریزی کالبدی سکونتگاه‌های روستایی
۳. ضرورتها و الزامات برنامه ریزی کالبدی سکونتگاه‌های روستایی
۴. مراحل و روشهای برنامه ریزی کالبدی سکونتگاه‌های روستایی
۵. شاخص‌های تبیین کننده توسعه کالبدی سکونتگاه‌های روستایی
۶. عناصر و مولفه‌های بنیادین تبیین کننده توسعه کالبدی سکونتگاه‌های روستایی
  - کاربری اراضی روستایی
  - ارتباطات و حمل و نقل روستایی
  - قابلیت دسترسی به خدمات
  - مسکن روستایی (بهسازی و ارتقاء کیفیت)
  - مدیریت محیطی سکونتگاه‌های روستایی در جهت مقابله با بلایای طبیعی
  - طراحی کالبدی سکونتگاه‌های روستایی
- ۷- نقد و ارزیابی برنامه‌های توسعه کالبدی سکونتگاه‌های روستایی (برنامه‌های قبل و بعد از انقلاب)
- ۸- نقد و ارزیابی طرح‌ها و پروژه‌های توسعه کالبدی سکونتگاه‌های روستایی
  - a. تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی
  - b. تهیه و اجرای طرح‌های ساماندهی فضاها و سکونتگاه‌های روستایی
  - c. تهیه و اجرای طرح بافتهای با ارزش روستایی
  - d. صدور پروانه ساختمان روستایی و ارائه خدمات فنی
  - e. تملک و واگذاری زمین‌های مسکونی روستایی
  - f. سند دار کردن املاک مسکونی روستایی
  - g. بهسازی، نوسازی و مقاوم سازی مسکن روستایی
  - h. نظارت بر ساخت و سازهای روستایی
  - ا. بازسازی مناطق آسیب دیده روستایی از حوادث طبیعی

ز جابجایی و انتقال روستاهای در معرض سوانح طبیعی

ک ساماندهی گردشگری روستایی

۹- تحلیل نقاط قوت و ضعف، فرصتها و تهدیدهای برنامه ریزی کالبدی سکونتگاههای روستایی کشور

منابع اصلی:

۱. بنیاد مسکن انقلاب اسلامی (۱۳۸۸) "برنامه راهبردی توسعه کالبدی مناطق روستایی کشور" انتشارات بنیاد مسکن

۲. فیروز توفیق (۱۳۸۴) "آمایش سرزمین و انطباق آن با وضع ایران" مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران

۳. مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران (۱۳۸۰) "طرح ریزی کالبدی (مجموعه مقالات)" کنفرانس بین المللی طرح ریزی کالبدی (ملی و منطقه ای)

۴. رحیم سرور (۱۳۸۴) "جغرافیای کاربردی و آمایش سرزمین" انتشارات سمت

۵. معاونت عمران روستایی (دفتر برنامه ریزی و هماهنگی) (۱۳۸۶) "راهنمای مطالعات کاربری زمین روستایی" انتشارات شریف، تهران

۶. محمد حسین فولادی (۱۳۸۵) "نظام یکپارچه طراحی و برنامه ریزی توسعه سرزمینی" دفتر مطالعات آمایش و برنامه ریزی توسعه سازمان مدیریت و برنامه ریزی

7. Donnges. Chris (2003), "Improving access in rural areas, guidelines for integrated rural accessibility planning", International Labour office (ILO) publications.

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش برنامه ریزی کالبدی

عنوان درس: برنامه ریزی مدیریت ریسک و مخاطرات در مناطق روستایی	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: نظری - عملی	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان روستایی	تعداد: ۴۸ ساعت	آموزش تکمیلی عملی: دارد ☐ سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سمینار ☐	ندارد ☒

اهداف:

- آشنایی با روشهای تحلیل چارچوبهای نظری مدیریت ریسک و مخاطرات در مناطق روستایی
- آشنایی با روشهای تحلیل آسیب پذیری مناطق روستایی در برابر مخاطرات گوناگون
- آشنایی با روشهای تحلیل روشهای مدیریت ریسک و مخاطرات در مناطق روستایی با تاکید بر مناطق روستایی ایران

سرفصل ها:

۱. تعاریف و مفاهیم (ریسک، مخاطره، فاجعه، بحران، آسیب پذیری، تاب آوری)
۲. انواع ریسک و مخاطرات در مناطق روستایی بر اساس منشاء، مقیاس و قلمرو
۳. آسیب پذیری مناطق روستایی در برابر مخاطرات
۴. دیدگاههای نظری در زمینه ریسک و مخاطرات و مدیریت آنها
۵. مدیریت جامع ریسک و مخاطرات در مناطق روستایی
۶. مدیریت پیشگیری و کاهش اثرات مخاطرات و ریسک در مناطق روستایی
۷. مدیریت آمادگی و مقابله با مخاطرات و ریسکها در مناطق روستایی
۸. مدیریت بازتوانی و بازسازی پس از بحرانها در مناطق روستایی
۹. مدیریت ریسک و مخاطرات در مناطق روستایی ایران

- Asgary Ali and Willis K.G., (1997), "Households' Behavior in Response to Earthquake Risk: An Assessment of Alternative Theories", *International Journal of Disaster Studies, Policy and Management*, 21(4).
- Asgary, Ali ; Badri, Ali ; Rafieian, Mojtana ; Hajinejad, Ali, 2006, "*Lost and Used Post Disaster Development Opportunities in the Bam Earthquake and the Role of Stakeholders*", *Proceedings of the Post-Disaster Reconstruction : Meeting Stakeholder Interests : Proceedings of a Conference Held at the Scuola di Sanità Militare, Florence, Italy, 17-19 May 2006*.
- Badri S.A., Asgary A., Eftekhari, AR., and Levy J., 2006, "Post Disaster Resettlement, Development and Change: 12 Years after Manjil Earthquake", *Disasters*, 30 (4): 451-468.
- Barbara Montoror, Pedro Ferradas, 2010, "Disaster Risk Management and Reconstruction in Latin America: A Technical Manual", Practical Action.
- Coppola, 2006, "*Introduction to International Disaster Management*", Butterworth-Heinemann.
- Donald Hyndman, David Hyndman, 2008, "Natural Hazards and Disasters", Brooks Cole.
- Hallie Eakin, 2005, "Institutional change, climate risk, and rural vulnerability: Cases from Central Mexico", *World Development* Volume 33, Issue 11, November 2005, Pages 1923-1938
- Jock R Anderson, 2001, "Risk management in rural development: A review (Rural development strategy background paper)", World Bank, Rural Development Dept.
- Michael K. Lindell Ph.D., Carla Prater, and Ronald W. Perry, 2006, *Emergency Management* Wiley.
- Michael Meit, MA, MPH Thomas Briggs Alene Kennedy, 2008, "URBAN TO RURAL EVACUATION: PLANNING FOR RURAL POPULATION SURGE, Federal Office of Rural Health Policy (ORHP), Health Resources and Services Administration, DHHS

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش برنامه ریزی کالبدی

عنوان درس: برنامه ریزی مکانیابی استقرارگاههای روستایی	تعداد واحد:	نوع واحد: نظری - عملی	دروس پیش نیاز:
	۲		ندارد
استاد متخصص برای تدریس:	تعداد ساعت:	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■	ندارد □
جغرافیدان روستایی	۴۸	سفر علمی ■ آزمونگاه □ کارگاه □ سمینار □	

اهداف:

- آشنایی با بنیادهای اندیشه ای (اصول، ضوابط و معیارهای) مکانیابی در استقرارگاههای روستایی
- فراگیری و کاربرد روشها و فنون انتخاب مکان بهینه برای استقرار فعالیت و جمعیت

سرفصل ها:

۱. مفاهیم کلیدی (مکانیابی، استقرارگاههای روستایی، مکانهای مطلوب، کاربری اراضی، برنامه ریزی فضایی و مدلسازی فضایی، برنامه ریزی مکانیابی و مدل های مکانیابی)
۲. روند تغییرات در دیدگاهها، تئوری ها و بنیان های نظری مکانیابی
۳. روند تحولات برنامه ریزی مکانیابی
۴. اصول، معیارها و ضوابط مکانیابی
۵. رابطه مکانیابی و توسعه پایدار روستایی
۶. فرایند برنامه ریزی مکانیابی سکونتگاه های روستایی
۷. کاربرد مدلها و تکنیک های مکانیابی

منابع:

۱. سیدحسن قدسی پور (۱۳۸۲): فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)، انتشارات دانشگاه امیرکبیر، تهران.
  ۲. کولین لی (۱۳۶۶): مدلها در برنامه ریزی شهری: مقدمه ای بر کاربرد مدل های کمی در برنامه ریزی، ترجمه مصطفی عباس زادگان، انتشارات جهاد دانشگاهی هنرهای زیبا، دانشگاه تهران.
  ۳. ناصر عظیمی (۱۳۸۲): روش شناسی شبکه سکونتگاه ها؛ انتشارات مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، چاپ اول.
  ۴. خلیل کلاتری (۱۳۸۰): برنامه ریزی و توسعه منطقه ای (تئوری ها و تکنیک ها)، انتشارات خوشبین، تهران، چاپ اول.
  ۵. مظفر صرافی (۱۳۷۷): مبانی برنامه ریزی منطقه ای؛ انتشارات سازمان برنامه و بودجه.
  ۶. پرویز اجلالی (۱۳۷۳): تحلیل منطقه ای و سطح بندی سکونتگاهها؛ انتشارات سازمان برنامه و بودجه، چاپ اول.
- R. B. Mandal (1989); Systems of Rural Settlements in Developing Countries, concept publishing company, New Delhi.
  - Vira Chankong et al. (1983); Multiobjective Decision Making: Theory and Methodology, North-Holland Pub.
  - Durham, A.M., (2004), Social Network Analysis of Women and Community in Angla, Ecuador, Master of Science in Forestry, Michigan Technological University.
  - Kilkenny, M., and Nalbarte, L., (1997), keystone Sector Identification: A Graph Theory- Social Network Analysis Approach, Tennessee Valley Authority.
  - John Friend Allen Hickling 2005 Planning Under Pressure Third edition, Elsevier Butterworth-Heinemann
  - Martin, Vivien, 2006, Managing projects in human resources, training and development Thomson-Shore, Inc
  - Indian National Science Academy, Chinese Academy of Sciences & U.S. National Academy of Sciences, 2001, Growing Populations, Changing Landscapes: Studies from India, China, and the United States, NATIONAL ACADEMY PRESS 2101 Constitution Avenue, NW Washington, D.C.

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش اقتصاد فضا

عنوان درس: اقتصاد خرد و کلان و برنامه ریزی اقتصادی	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: نظری	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: اقتصاددان	تعداد ساعت: ۳۲	آموزش تکمیلی عملی: دارد ☐ سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سمینار ☐	ندارد ☒
اهداف: دانشجویان با تحلیل و تدوین اصول علم اقتصاد در چارچوب اقتصاد خرد و اقتصاد کلان، یا طرح پدیده ها و مکانیسم های اقتصادی در سطح بنگاه و بازار به مقیاس جزء ها و نیز در سطح اقتصاد ملی و اقتصاد بین المللی و به طور کلی به مقیاس کل ها و گروه ها آشنا شده و در این زمینه ها به شناخت علمی می رسند.			
سرفصل ها: ۱- موضوع علم اقتصاد: ۱-۱- رابطه اقتصاد با جغرافیا ۲-۱- روش های تحلیل در اقتصاد ۳-۱- عوامل و مراحل توسعه اقتصادی جوامع ۴-۱- نظام و سازمان اقتصادی جوامع ۲- اقتصاد خرد: ۱-۲- بنگاه و بازار ۲-۲- تعیین قیمت، محصولات و تعادل بنگاه و بازار ۳-۲- توزیع درآمدها از طریق مکانیسم بازار ۱-۳-۲- درآمد ناشی از کار ۲-۳-۲- درآمد ناشی از سرمایه ۳-۳-۲- درآمدهای دولت ۳- اقتصاد کلان: ۱-۳- تشکیل محصول و درآمد ملی (حسابداری اقتصاد ملی) ۱-۱-۳- عامل های اقتصادی و نقش آن ها ۲-۱-۳- عملیات اقتصادی ۲-۳- تنظیم حساب های اقتصادی ملی ۳-۳- فعالیت های اقتصادی جامعه (محصول ملی و درآمد ملی) ۲-۳- تعادل و عدم تعادل اقتصاد ملی ۳-۴-۱- مکانیسم های عمومی رونق اقتصادی ۳-۴-۲- مکانیسم های رکود و بحران اقتصادی ۳-۵- دخالت و نقش پول و موسسات مالی در اقتصاد			

۳-۶- روابط اقتصادی جامعه با جامعه های دیگر؛

۴- نتیجه گیری مباحث درس.

منابع اصلی:

- ۱- متکیو. گریگوری، ۱۳۸۸، نظریه اقتصاد خرد، ترجمه حمید رضا اریاب، انتشارات نشر نی؛
- ۲- بایلاس، ریچارد، ۱۳۸۶، نظریه اقتصاد خرد، ترجمه حسین راغفر، انتشارات نشر نی؛
- ۳- فرجی. یوسف، ۱۳۸۶، مباحثی در اقتصاد خرد (جلد ۱ و ۲)، انتشارات کویر؛
- ۴- عبادی. جعفر، ۱۳۸۵، مباحثی در اقتصاد خرد، انتشارات سمت؛
- ۵- طیبیان، محمد، ۱۳۸۶، اقتصاد کلان، موسسه عالی پژوهش در برنامه ریزی توسعه؛
- ۶- فیشر. اسنلی، ۱۳۸۶، اقتصاد کلان، ترجمه یدالله دادگر و محمد رضا منجدب، نشر آسیم؛
- ۷- منظر ظهور، محمود، ۱۳۷۸، اقتصاد خرد و کلان، انتشارات دانشگاه تهران؛
- ۸- رحمانی، تیمور، ۱۳۸۶، اقتصاد کلان، انتشارات برادران؛
- ۹- ساموئلسون، پل، ۱۳۶۶، اقتصاد، انتشارات نگاه ترجمه و نشر کتاب؛
- ۱۰- لیاردی، آر. جی و والترز. ا. ا، ۱۳۸۸، اقتصاد خرد و کلان، ترجمه عباس شاکری، نشر نی.

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش اقتصاد فضا

عنوان درس: کارگاه برنامه ریزی اقتصاد فضا	تعداد واحد: ۲ واحد	نوع واحد: نظری/عملی	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان اقتصادی - اقتصاد دان	تعداد ساعت: ۴۸	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■ سفر علمی □ آزمایشگاه □ کارگاه ■ سمینار □	ندارد □
اهداف: - آشنایی دانشجویان با روش های برنامه ریزی اقتصادی؛ - زمینه سازی برای انجام کار گروهی توسط دانشجویان برای اجرای پروژه های اقتصاد روستایی؛ - آشنایی دانشجویان در ارزیابی طرح های توسعه روستایی از طریق انجام کار گروهی؛ - فراگیری مهارت های برنامه ریزی اقتصادی در محیط روستایی.			
سرفصل ها: ۱. مروری بر تعاریف، مفاهیم و قلمرو برنامه ریزی اقتصادی در نواحی روستایی؛ ۲. اهمیت و نقش کارگاه اقتصاد فضا؛ ۳. روش شناسی و تکنیک های پژوهش در کارگاه اقتصاد فضا؛ ۴. روش ها و معیارهای طراحی اقتصاد فضا؛ ۵. روش های جمع آوری اطلاعات و داده ها برای انجام پروژه های اقتصادی؛ ۶. تحلیل داده ها و اطلاعات کسب شده در فضای اقتصادی روستاها؛ ۷. تهیه نقشه از داده ها و اطلاعات کسب شده؛ ۸. انجام پروژه تحقیقاتی در ارتباط با اقتصاد نواحی روستایی؛ ۹. ارائه روش های عملی برنامه ریزی در اقتصاد نواحی روستایی.			
منابع اصلی: دانشجویان می توانند از منابع دروس پایه و تخصصی رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی گرایش اقتصاد فضا برای کسب اطلاعات کافی در مورد این درس اخذ نمایند.			

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش اقتصاد فضا

عنوان درس: توسعه، جغرافیا و نظریه های اقتصادی	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: نظری	دروس پیش نیاز: ندارد
اسناد تخصص برای تدریس: جغرافیدان اقتصادی - اقتصاددان	تعداد ساعت: ۳۲	آموزش تکمیلی عملی: دارد سفر علمی □ آزمایشگاه □	ندارد ■ کارگاه □ سمینار □
اهداف: ۱- بررسی و تجزیه و تحلیل نظریات مربوط به توسعه و توسعه پایدار؛ ۲- بررسی نقش و جایگاه علم جغرافیا در روند توسعه اقتصادی پایدار نواحی جغرافیایی؛ ۳- بررسی و تحلیل نظریه های اقتصادی در راستای دستیابی به توسعه پایدار نواحی جغرافیایی با توجه به روند جهانی شدن اقتصاد.			
سرفصل ها: ۱- بررسی و تجزیه و تحلیل نظریات مختلف توسعه؛ ۲- بررسی و تجزیه و تحلیل نظریات توسعه پایدار؛ ۳- بررسی و تجزیه و تحلیل جایگاه علم جغرافیا در روند توسعه؛ ۴- تجزیه و تحلیل نظریات مختلف نظریه های اقتصادی ۴-۱- نظریه وان تونن ۴-۲- نظریه والتر ایزارد ۴-۳- نظریه لوش ۴-۴- نظریه کریستالر ۴-۵- نظریات اقتصاد توسعه ۴-۵-۱- دیدگاه وابستگی ۴-۵-۲- دیدگاه توسعه ۶- جهانی شدن و توسعه پایدار نواحی جغرافیایی ۷- جمع بندی و نتیجه گیری			
منابع اصلی: ۱- یاسوری، مجید، ۱۳۸۶، مقدمه ای بر اقتصاد روستایی، انتشارات به نشر؛ ۲- مطیعی لنگرودی، سید حسن، ۱۳۸۸، توسعه و کشاورزی پایدار، انتشارات دانشگاه تهران؛ ۳- زاهدی، شمس اسادات، ۱۳۸۶، توسعه پایدار، انتشارات سمت؛ ۴- کانت، راجی، ۱۳۸۴، الگوهای نظری در اقتصاد توسعه، ترجمه دکتر غلامرضا آزاد، تهران، نشر دیدار، ۵- اوئیس، آرتور، ۱۳۷۰، برنامه ریزی توسعه، مبانی سیاست اقتصادی، ترجمه مجیدارایی نژاد؛ ۶- توریبادیا- لووراس، وضعیت جهان سوم در آستانه عصری نو، ۱۳۸۵، ترجمه سیروس سهامی، انتشارات چاپخش،			

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش اقتصاد فضا

عنوان درس:	تعداد واحد:	نوع واحد: نظری	دروس پیش نیاز: ندارد
توان های محیطی و اقتصاد فضای روستایی	۳۲		
استاد متخصص برای تدریس:	تعداد ساعت:	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■	ندارد □
جغرافیدان روستایی	۳۲	سفر علمی ■ آزمایشگاه □ کارگاه □ سمینار □	
اهداف:			
در این درس فراگیران با رابطه بین متغیرهای زیست محیطی و اقتصاد روستایی آشنا می شوند. مولفه های تبیین کننده اکولوژی نواحی روستایی و نقش آن در تولید و اقتصاد روستایی را می آموزند و روشهای دستیابی به اقتصاد اکولوژیک در نواحی روستایی را فرا می گیرند.			
سرفصل ها:			
۱. تعریف مفاهیم: ۲. اصول اکولوژیکی و اقتصاد روستایی: سیاست زیست محیطی و اقتصادی جامع، پیوند سیاستهای اقتصادی و محیط زیست روستایی. ۳. پیوند محیط زیست و اقتصاد روستایی: سیر تکامل، تئوری ها، سیاستها و تجربیات. ۴. توسعه اقتصادی جامع و استراتژیهای زیست محیطی در سطح محلی و نواحی روستایی. ۵. اصول بهره وری منابع تولید روستایی: ظرفیت منابع، پایداری منابع، مخاطرات، کاهش و فرسایش منابع در رابطه با اقتصاد نواحی روستایی. ۶. اصول مدیریت و کنترل منابع تولید روستایی: تحلیل نقصان پذیری منابع، حفاظت منابع محیطی تولید کشاورزی، فهرست منابع و مخاطرات محیطی، الگوی تعادل مواد. ۷. مبانی پایداری اقتصاد محلی و نواحی روستایی: موضوعات اجتماعی و کار محور، موضوعات تجاری و سرمایه محور، ۸. نظامهای اقتصادی نواحی روستایی و برنامه ریزی محیطی: نظامهای تولید کشاورزی، محدودیتهای و قابلیتهای محیطی در ارتباط با نظامهای تولید کشاورزی، سطح کارایی، حد بهینه نظام بهره برداری با توجه به عوامل محیطی و اقتصادی. ۹. بررسی معیشت و متنوع سازی اقتصاد روستایی، در رابطه با قابلیتهای محیطی، بهره وری کشاورزی، مدیریت منابع طبیعی و نهاده های تولید کشاورزی در رابطه با فقر روستایی. ۱۰. مخاطرات محیطی و آسیب پذیری اقتصاد روستایی، راهکارهای مقابله با مخاطرات محیطی، سیل، خشکسالی، ۱۱. مخاطرات محیطی و مهاجرت روستایی، مخاطرات محیطی و فقر روستایی ۱۲. معیشت پایدار روستایی، برنامه ریزی آمایشی، بهره برداری بهینه از منابع، حفاظت منابع زیستی، حفاظت نهاده های طبیعی تولید کشاورزی: خاک، آب،			

منابع اصلی:

- ۱- مطيعي لنگرودي سيد حسن (۱۳۸۸) توسعه و کشاورزي پايدار، دانشگاه تهران.
- ۲- اليس. فرانک (۲۰۰۰) معيشت و متنوع سازي در کشورهاي در حال توسعه، انتشارات دانشگاه آکسفورد.
- ۳- آر.ک. ترنر؛ (۱۳۷۴)، اقتصاد محيط زيست، ترجمه سياوش دهقانپان و ديگران، دانشگاه فردوسي مشهد.
- ۴- اقتصاد محيط زيست و منابع طبيعي، ترجمه حميدرضا ارباب.
- ۵- برنامه ريزي نواحی روستایی، مرکز تحقیقات روستایی

6-Gibbs. David (2000) Local economic development, pub: Routledge, London.

7-Gouldson. Andrew and Peter Roberts (2000) Integrating environment and economy. Strategies for local and regional government, Routledge, London.

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش اقتصاد فضا

عنوان درس: برنامه ریزی اقتصاد روستایی	تعداد واحد: ۲ واحد	نوع واحد: نظری و عملی	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان اقتصادی	تعداد ساعت: ۲۸	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■ سفر علمی ■ آزمایشگاه □ کارگاه □ سمینار □	ندارد □
<u>اهداف:</u> دانشجویان در این درس با روش ها و فنون برنامه ریزی اقتصاد روستایی آشنا شده و تسلط لازم در برنامه ریزی اقتصاد روستایی را کسب می نمایند. <u>سرفصل ها:</u> ۱- مقدمه؛ ۲- اصول و روش های برنامه ریزی اقتصادی؛ ۳- برنامه ریزی کشاورزی؛ ۱-۳- کاربری اراضی در اقتصاد کشاورزی؛ ۲-۳- انواع بهره وری در اقتصاد کشاورزی؛ ۱-۲-۳- بهره وری در زراعت و باغداری؛ ۲-۲-۳- بهره وری در دامپروری و پرورش طیور؛ ۳-۲-۳- سایر بهره وری ها در اقتصاد کشاورزی؛ ۴- برنامه ریزی صنایع روستایی؛ ۱-۴- روش های صنعتی سازی روستایی؛ ۲-۴- انواع بهره وری و ارائه الگوی مناسب برای صنایع روستایی؛ ۳-۴- روش های تامین سرمایه برای صنایع روستایی؛ ۵- برنامه ریزی فعالیت های خدماتی روستایی؛ ۱-۵- انواع بهره وری در فعالیت های خدماتی روستایی؛ ۲-۵- اقتصادگردشگری روستایی؛ ۶- بنگاه های خرد روستایی؛ ۷- جمع بندی مباحث.			

منابع اصلی:

- ۱- عطیعی لنگرودی، سید حسن، ۱۳۸۸، توسعه و کشاورزی پایدار، انتشارات دانشگاه تهران؛
- ۲- افتخاری، علیرضا، ۱۳۸۸، کارآفرینی روستایی، انتشارات سمت؛
- ۳- بدری، سید علی، موسوی، سید عارف، ۱۳۸۸، مدیریت نوین روستایی، انتشارات موسسه انتشاراتی فرهنگی اشتیاق نورانتشارات؛
- ۴- مالکولم جی. مورلی، ۱۳۸۸، توسعه روستایی، اصول و عملیات، ترجمه مجتبی قدیری معصوم و آریز عزمی، انتشارات دانشگاه تهران؛
- ۵- یاسوری، مجید، ۱۳۸۶، مقدمه ای بر اقتصاد روستایی، انتشارات به نشر؛
- ۶- استیون ویلیام، ۱۳۸۸، جغرافیای گردشگری، ترجمه محمود ضیایی، انتشارات دانشگاه پیام نور؛
- ۷- رضوانی، محمد رضا، ۱۳۸۷، توسعه گردشگری روستایی، انتشارات دانشگاه تهران؛
- ۸- جمعه پور، محمود، ۱۳۸۴، برنامه ریزی توسعه روستایی، دیدگاهها و روشها، انتشارات سمت؛
- ۹- عطیعی لنگرودی، سید حسن، ۱۳۸۶، جغرافیای اقتصادی ایران (صنایع)، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد؛
- ۱۰- عطیعی لنگرودی، سید حسن، ۱۳۸۷، جغرافیای اقتصادی ایران (کشاورزی)، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد.

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش ساماندهی مناطق عشایری

عنوان درس: برنامه ریزی توسعه پایدار عشایر ایران	تعداد واحد: ۲ واحد	نوع واحد: نظری	دروس پیشیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان روستایی و عشایری	تعداد ساعت: ۳۲ ساعت	آموزش تکمیلی عملی: دارد □ سفر علمی □ آزمایشگاه □ کارگاه □ سمینار □	ندارد ■
اهداف: - آشنایی با برنامه ریزی های توسعه جامعه عشایری ایران - تحلیل توانمندیهای توسعه پایدار مناطق عشایری ایران - تحلیل نظریه های مربوط به توسعه پایدار در جامعه عشایر ایران			
سرفصل ها: ۱- مقدمه (مفاهیم، تعاریف) ۲- نظریه های رشد، توسعه و توسعه پایدار جامعه عشایری ۳- تجارب جهانی در مورد توسعه عشایر ۴- تحلیل جایگاه جامعه عشایری ایران در برنامه های توسعه کشور ۵- مناطق عشایری ایران ۶- توان های محیطی مناطق عشایری ایران ۷- مکان یابی کانونهای اسکان عشایر ۸- بررسی و تحلیل مسائل اساسی توسعه عشایر ۹- راهکارهای توسعه پایدار جامعه عشایر ایران			
منابع اصلی: ۱- صیدائی، سیداسکندر، ۱۳۸۶، توسعه پایدار جامعه عشایری ایران، مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی، تهران ۲- بخشنده نصرت، عباس، ۱۳۸۰، برنامه ریزی و شیوه های ساماندهی کوچندگی، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی سمنان. ۳- سازمان امور عشایر ایران، ۱۳۸۳، مجموعه مقالات همایش ملی ساماندهی جامعه عشایر ایران، تهران ۴- سازمان امور عشایر ایران، ۱۳۸۷، فصلنامه عشایری ذخایر انقلاب، تهران			

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش ساماندهی مناطق عشایری

عنوان درس: تاریخچه و روند تحولات جامعه عشایری با تأکید بر ایران	تعداد واحد: ۲ واحد	نوع واحد: نظری	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان روستایی و عشایری	تعداد ساعت: ۳۲ ساعت	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■ سفر علمی □ آزمایگاه □ کارگاه □ سمینار ■	ندارد □

اهداف:

آشنایی و تسلط دانشجویان با گذشته، حال و تحولات جامعه عشایری ایران برای تطابق با وضعیت موجود جامعه عشایری ایران.

سرفصل‌ها:

- ۱- رابطه جغرافیا و زندگی کوچ نشینی و لزوم مطالعه آن با تأکید بر ایران
- ۲- اساس زندگی کوچ نشینی و جنبه‌های جغرافیایی آن
- ۳- تاریخچه و چگونگی پیدایش جوامع کوچ نشینی در جهان و ایران
- ۴- اشکال مختلف کوچ نشینی ایران
- ۵- رمه گردانی و تغییر روند آن
- ۶- مطالعه آماری جامعه عشایری ایران
- ۷- سیر تحول آن جامعه عشایری ایران
- ۸- سیر تحول در اسکان عشایر ایران
- ۹- تحلیل زمینه های مثبت و منفی در روند زیستی جامعه عشایری ایران.

منابع اصلی:

- ۱- مستوفی النعمانی، رضا، ۱۳۷۷، جغرافیای کوچ نشینی (عمومی و ایران با تأکید به ایل قشقایی)، انتشارات مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی.
- ۲- بخشنده نصرت، عباس، ۱۳۷۸، مبانی کوچ و کوچندگی در ایران، دانشگاه تربیت معلم تهران، تهران.
- ۳- صیدائی، سیداسکندر، ۱۳۸۶، توسعه پایدار جامعه عشایری ایران، مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی، تهران.
- ۴- مشیری، سیدرحیم، ۱۳۸۵، جغرافیای کوچ نشینی، انتشارات سمت، تهران.
- ۵- امان الهی، بهاروند، سکندر، ۱۳۶۷، کوچ نشینی در ایران، انتشارات آگاه، تهران.

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش ساماندهی مناطق عشایری

عنوان درس : تعیین ظرفیت چرا و مدیریت مراتع	تعداد واحد : ۲	نوع واحد: نظری	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: متخصص مراتع و آبخیزداری	تعداد ساعت : ۳۲	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■ سفر علمی □ آزمایشگاه ■ کارگاه □ سمینار □	ندارد □
اهداف: آشنایی دانشجویان با گونه و تیره های گیاهی، روش های اندازه گیری، تعیین ظرفیت چرا و مدیریت مراتع			
سرفصل:			
۱. تعریف مرتع و مرتعداری - اصول رده بندی گیاهی - تعریف واحدهای رده بندی ۲. مطالعه تیره های مختلف گیاهی، جنس های مهم آنها با تاکید بر گونه های مرتعی، جنگلی و گیاهان دارویی ۳. اندازه گیری تراکم و ترکیب پوشش گیاهی و تولید گونه های مرتعی ۴. روش های مختلف اندازه گیری پوشش گونه ها ۵. روش های مختلف اندازه گیری تولید مرتعی ۶. مفهوم میزان مجاز برداشت - مفهوم خوشخوراکی و درجه خوشخوراکی ۷. تعیین ظرفیت چرا و روش های آن - روش های مختلف تعیین وضعیت و گرایش مراتع ۸. سیستم های چرا: چراي مستمر - اثر تناوب، تاخیر و استراحت در وضع مراتع و روش های کاربرد آنها در سیستم های چرا ۹. احیای مراتع: مدیریت صحیح به عنوان وسیله بهبود و احیای مراتع، عملیات حفظ و بهبود نفوذ پذیری خاک - پذیرکاری و...			
منابع اصلی:			
۱- مقدم، محمدرضا، ۱۳۷۷، مرتع و مرتعداری، انتشارات دانشگاه تهران. ۲- سازمان امور عشایر ایران، ۱۳۸۳، مجموعه مقالات همایش ساماندهی جامعه عشایری ایران، تهران. ۳- هامون، ۱۳۷۰، نظام بهره برداری از دام و مرتع، تهران. ۴- پاپلی یزدی، محمدحسین، ۱۳۶۹، نظری درباره مدیریت و مالکیت مراتع، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۳، مشهد.			

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش ساماندهی مناطق عشایری

عنوان درس: کارآفرینی عشایری	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: نظری	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان روستایی و عشایری	تعداد ساعت: ۳۲	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■ سفر علمی ■ آزمایشگاه □ کارگاه □ سمینار □	ندارد □

اهداف:

هدف درس آشنایی دانشجویان با تعاریف، مفاهیم، تاریخچه کارآفرینی و کارآفرینی عشایری، عوامل موثر بر ایجاد، توسعه، ترویج و نیز موفقیت فعالیت های کارآفرینی عشایری می باشد. همچنین می توان آشنایی با یک چارچوب برنامه ریزی ایجاد و راه اندازی یک فعالیت کارآفرینی عشایری را نیز از جمله اهداف این درس قلمداد نمود.

سرفصل ها:

- ۱- تعریف واژه ها و مفاهیم پایه
- ۱-۱- تعریف و مفاهیم کارآفرینی
- ۲-۱- تعاریف و مفاهیم کارآفرین
- ۳-۱- کارآفرینی و کارآفرین عشایری
- ۴-۱- اهداف کارآفرینی با تاکید بر کارآفرینی عشایری
- ۵-۱- مزایا و منافع کارآفرینی عشایری
- ۶-۱- سیر تاریخی مفهوم کارآفرینی
- ۲- پیشینه کارآفرینی
- ۱-۲- سابقه کارآفرینی در جهان
- ۲-۲- سابقه کارآفرینی در ایران
- ۳-۲- سابقه و تجارب کارآفرینی عشایری در جهان و ایران
- ۳- عناصر کلیدی کارآفرینی با تاکید بر کارآفرینی عشایری
- ۴- عوامل و عناصر تاثیرگذار بر شخص کارآفرین
- ۵- ویژگی های افراد کارآفرین
- ۶- فرایند ایجاد کارآفرینی
- ۷- عوامل، عناصر و شرایط موثر بر فرایند کارآفرینی (پیش نیازهای توسعه کارآفرینی عشایری)
- ۸- جنبه های فردی مربوط به کارآفرینی
- ۹- انواع کارآفرینی
- ۱-۹- کارآفرینی فردی
- ۲-۹- کارآفرینی گروهی
- ۳-۹- کارآفرینی روستایی

۹-۴- کارآفرینی عشایری

- ۱۰- ظرفیت شناسی کارآفرینی عشایری (شناسایی ظرفیت های کارآفرینی: ظرفیت های محیط، ظرفیت های انسانی، تدارک سرمایه، قوانین و مقررات و دستورالعمل ها، زیرساخت ها و تسهیلات و ...)
- ۱۱- توسعه و ترویج کارآفرینی عشایری
  - ۱۱-۱- پیامدهای عدم توجه به کارآفرینی عشایری
  - ۱۱-۲- اهمیت و ضرورت توجه به ترویج کارآفرینی عشایری
  - ۱۱-۳- عوامل موثر در توسعه و ترویج کارآفرینی عشایری
  - ۱۱-۴- موانع و مشکلات ترویج کارآفرینی عشایری
  - ۱۱-۵- قوانین، سیاست ها، خط مشی ها، اهداف و استراتژی های کاربردی
  - ۱۱-۶- جایگاه عشایر در برنامه های توسعه و سند چشم انداز توسعه کشور
  - ۱۱-۷- توسعه فرهنگ کارآفرینی در بین جوامع عشایری
  - ۱۱-۸- آموزش کارآفرینی در بین جوامع عشایری
  - ۱۱-۹- توسعه زیرساخت های کارآفرینی در بین جوامع عشایری
  - ۱۲- چارچوب الگوی عملی راه اندازی یک فعالیت کارآفرینی عشایری
    - ۱۲-۱- تصمیم گیری انتخاب یک فعالیت کارآفرینی
    - ۱۲-۲- تدوین طرح و اخذ مجوزهای لازم برای شروع فعالیت کاری
    - ۱۲-۳- اجرای طرح
    - ۱۲-۴- حفظ و توسعه کسب و کارهای موجود

منابع اصلی:

۱. اکبری، ک (۱۳۸۵) توسعه کارآفرینی، انتشارات جهاد دانشگاهی
۲. احمدپور داریانی، محمود (۱۳۸۰) کارآفرینی، تعاریف، نظریات، الگوها، شرکت پردیس ۵۷
۳. سالازار (۱۳۸۳) مقدمه ای بر کارآفرینی، ترجمه سیامک نطاق، سازمان ملی بهره وری ایران
۴. معینی کیا، م (۱۳۸۶) اصول و مبانی کارآفرینی، انتشارات موسسه دانش و نوآوری کیا
۵. شاه حسینی، ع (۱۳۸۳) کارآفرینی، انتشارات آبیژ
۶. مقیمی، سیدمحمد (۱۳۸۳) کارآفرینی در نهادهای جامعه مدنی، انتشارات دانشگاه تهران
۷. معاونت ترویج و مشارکت مردمی (۱۳۸۱) توسعه روستایی از طریق کارآفرینی، مدیریت امور زنان روستایی و عشایری وزارت جهاد کشاورزی

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش ساماندهی مناطق عشایری

عنوان درس:	تعداد واحد:	نوع واحد: نظری	دروس پیش نیاز: ندارد
اقتصاد مناطق عشایری ایران	۲		
استاد متخصص برای تدریس:	تعداد ساعت:	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■	ندارد □
جغرافیدان روستایی و عشایری	۳۲	سفر علمی ■	آزمایشگاه □ کارگاه □ سمینار □

اهداف:

۱. آشنایی با اقتصاد مناطق عشایری ایران با توجه به متفاوت بودن شیوه زیست و معیشت آنان با جوامع یکجانشین
۲. تبیین ارکان عمده اقتصادی مناطق عشایری
۳. تحلیل تنگناها و محدودیت ها و مسائل اقتصادی مناطق عشایری
۴. رویکردهای توسعه اقتصادی مناطق عشایری به منظور ارائه راهکارهای لازم در جهت بهبود وضعیت اقتصادی آنان

سرفصل ها:

۱. مقدمه (مفاهیم و تعاریف)
۲. کلیاتی درباره موقعیت جغرافیایی و مشخصات طبیعی مناطق عشایری ایران و ارتباط با اقتصاد کوچندگان
۳. معرفی اجمالی کوچندگان و توزیع جغرافیایی آن ها
۴. روش شناسی و تکنیک های مطالعات و بزرگی های اقتصادی مناطق عشایری
۵. مرتع و نقش اقتصادی در مناطق عشایری
۶. دامداری و نقش اقتصادی مناطق عشایری
۷. زراعت، باغداری، زنبورداری، صید و صیادی و شکار و ... و نقش اقتصادی آن ها در مناطق عشایری
۸. صنایع و تاکید بر صنایع دستی و نقش اقتصادی آن در مناطق عشایری
۹. خدمات و نقش اقتصادی در مناطق عشایری
۱۰. روابط و پیوند اقتصادی مناطق عشایری و یکجانشینان
۱۱. تنگناها و محدودیت ها و مسائل اقتصادی مناطق عشایری ایران
۱۲. رویکردهای توسعه اقتصادی مناطق عشایری ایران
۱۳. آینده اقتصادی مناطق عشایری ایران
۱۴. اقتصاد کوچندگان یکی از ایلات عشایر ایران

منابع اصلی:

۱. مشیری، سیدرحیم و مولایی هشتجین، نصراله، ۱۳۸۶، اقتصاد کوچ نشینان ایران، انتشارات دانشگاه پیام نور
۲. مشیری، سیدرحیم، ۱۳۸۵، جغرافیای کوچ نشینی، انتشارات سمت
۳. مستوفی الممالکی، رضا، ۱۳۷۷، جغرافیای کوچ نشینی (عمومی و ایران با تاکید بر ایل قشقایی)، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی
۴. دیویلاتول، گزایوه، ۱۳۸۳، کوچ نشینان و شبانان، ترجمه محمدحسین پایلی یزدی، انتشارات سمت
۵. پایلی یزدی، محمدحسین، ۱۳۷۱، کوچ نشینی در شمال خراسان، ترجمه اصغر کریمی، انتشارات آستان قدس رضوی
۶. امامان الهی بهاروند، سکندر، ۱۳۶۷، کوچ نشینی در ایران پژوهشی درباره عشایر و ایلات ایران، انتشارات آگاه
۷. مقدم، محمد رضا، ۱۳۷۷، مرتع و مرتعداری، انتشارات دانشگاه تهران

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش مدیریت توسعه پایدار روستایی

عنوان درس: مدیریت راهبردی توسعه روستایی	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: نظری و عملی	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان روستایی، متخصص مدیریت	تعداد ساعت: ۴۸	آموزش تکمیلی عملی: دارد سفر علمی □ آزمایشگاه □	ندارد ■ سمینار □ کارگاه □
اهداف: هدف از این درس آشنایی دانشجویان با مدیریت راهبردی و نسبت آن با توسعه و برنامه ریزی روستایی و سازگاری آن با جریان مدیریت روستایی در ایران است.			

سرفصل ها:

- ۱- مفاهیم راهبردی: مدیریت راهبردی روستایی، مدیریت توسعه پایدار روستایی، مدیریت برنامه ریزی راهبردی روستایی، رهبری راهبردی روستایی، تفاوت مدیریت راهبردی با مدیریت جاری و رهبری در روستا.
- ۲- رویکردها و نظریه های مدیریت توسعه پایدار روستایی
- ۳- تحلیل نسبت های مدیریت دانش و مدیریت راهبردی روستایی
- ۴- تحلیل نسبت های مدیریت راهبردی و مدیریت توسعه روستایی
- ۵- رویکردها و نظریه های مدیریت مشارکتی راهبردی
- ۶- مدیریت راهبردی فضا و مکان
- ۷- مدیریت محیطی و مدیریت راهبردی
- ۸- رویکردها و نظریه های مدیریت راهبردی و سازمان های غیردولتی روستایی
- ۹- الگوهای مدیریت راهبردی در برنامه های توسعه روستایی
- ۱۰- تحلیل تغییر الگوهای مدیریت روستایی
- ۱۱- تحلیل نسبت مدیریت راهبردی و تصمیم گیری های کلان و خرد در روستا
- ۱۲- مدیریت راهبردی و برنامه ریزی محلی
- ۱۳- مدیریت اقتصادی راهبردی روستا
- ۱۴- مدیریت اجتماعی راهبردی روستا
- ۱۵- مدیریت کالبدی راهبردی روستا
- ۱۶- تحلیل نسبت حکمروایی روستایی و مدیریت راهبردی.

منابع:

- 1- Joseph Prokopenko, Management development: a guide for the profession.
- 2- Milan Kubr, Management consulting: a guide to the profession,
- 3- Diagnosing management training and development needs: concepts and technique.
- 4- Strategic management for nonprofit organizations: theory and cases,
- 5- Strategic management of development programmes: guidelines for action.
- 6- A. W. J. Thomson, Christopher Mabey, Changing patterns of management development.
- 7- Helmut K. Anheier, Nonprofit organizations; theory, management, policy.
- 8- W. Edward Stead, Jean Garner Stead, Sustainable strategic management,
- 9- Joel A.C. Baum and Olay Sorenson, 2003, Geography and strategy,

۱۰- مدیریت توسعه روستایی، عبدالرضا رکن الدین افتخاری، سمت

۱۱- محمدحسین مقیمی؛ مدیریت محلی، سمت.

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش مدیریت توسعه پایدار روستایی

عنوان درس: برنامه ریزی مدیریت ریسک و مخاطرات در مناطق روستایی	تعداد واحد:	نوع واحد: نظری و عملی	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس:	تعداد ساعت:	آموزش تکمیلی عملی: دارد ☐	ندارد ☒
جغرافیدان روستایی	۴۸	سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سمینار ☐	

اهداف:

- بررسی و تحلیل چارچوبهای نظری مدیریت ریسک و مخاطرات در مناطق روستایی
- بررسی و تحلیل آسیب پذیری مناطق روستایی در برابر مخاطرات گوناگون
- بررسی و تحلیل روشهای مدیریت ریسک و مخاطرات در مناطق روستایی با تاکید بر مناطق روستایی ایران

سرفصل ها:

۱. تعاریف و مفاهیم (ریسک، مخاطره، فاجعه، بحران، آسیب پذیری، تاب آوری)
۲. انواع ریسک و مخاطرات در مناطق روستایی بر اساس منشأ، مقیاس و قلمرو
۳. آسیب پذیری مناطق روستایی در برابر مخاطرات
۴. دیدگاههای نظری در زمینه ریسک و مخاطرات و مدیریت آنها
۵. مدیریت جامع ریسک و مخاطرات در مناطق روستایی
۶. مدیریت پیشگیری و کاهش اثرات مخاطرات و ریسک در مناطق روستایی
۷. مدیریت آمادگی و مقابله با مخاطرات و ریسکها در مناطق روستایی
۸. مدیریت بازتوانی و بازسازی پس از بحرانها در مناطق روستایی
۹. بررسی مدیریت ریسک و مخاطرات در مناطق روستایی ایران

منابع اصلی:

1. Asgary Ali and Willis K.G., (1997), "Households' Behavior in Response to Earthquake Risk: An Assessment of Alternative Theories", International Journal of Disaster Studies, Policy and Management, 21(4).
2. Asgary, Ali ; Badri, Ali ; Raffeian, Mojtana ; Hajinejad, Ali, 2006, "Lost and Used Post Disaster Development Opportunities in the Bam Earthquake and the Role of Stakeholders", Proceedings of the Post-Disaster Reconstruction : Meeting Stakeholder Interests : Proceedings of a Conference Held at the Scuola di Sanità Militare, Florence, Italy, 17-19 May 2006.
3. Badri S.A., Asgary A., Eftekhari, AR., and Levy J., 2006, "Post Disaster Resettlement, Development and Change: 12 Years after Manjil Earthquake", Disasters, 30 (4): 451-468.
4. Barbara Montoror, Pedro Ferradas, 2010, "Disaster Risk Management and Reconstruction in Latin America: A Technical Manual", Practical Action.
5. Coppola, 2006, "Introduction to International Disaster Management", Butterworth-Heinemann.
6. Donald Hyndman, David Hyndman, 2008, "Natural Hazards and Disasters", Brooks Cole.
7. Hallie Eakin, 2005, "Institutional change, climate risk, and rural vulnerability: Cases from Central Mexico", World Development Volume 33, Issue 11, November 2005, Pages 1923-1938
8. Jock R Anderson, 2001, "Risk management in rural development: A review (Rural development strategy background

- paper)", World Bank, Rural Development Dept.
9. Michael K. Lindell Ph.D., Carla Prater, and Ronald W. Perry, 2006, Emergency Management" Wiley.
  10. Michael Meit, MA, MPH Thomas Briggs Alene Kennedy, 2008, "URBAN TO RURAL EVACUATION: PLANNING FOR RURAL POPULATION SURGE, Federal Office of Rural Health Policy (ORHP), Health Resources and Services Administration, DHHS
  11. NEŞE DİKMEN, 2005, "A PROVISION MODEL AND DESIGN GUIDELINES FOR PERMANENT POST-DISASTER HOUSING IN RURAL AREAS OF TURKEY BASED ON AN ANALYSIS OF RECONSTRUCTION PROJECTS IN ÇANKIRI", A THESIS SUBMITTED TO THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES OF MIDDLE EAST TECHNICAL UNIVERSITY.
  12. Nick Gallent., Meri Juntti, Sue Kidd, Dave Shaw, 2008, "Introduction to Rural Planning (Natural and Built Environment Series)", Routledge.
  13. Sasja Kamil, 2008, "Building Resilient Communities: A training manual on Community-Managed Disaster Risk Reduction", International Institute of Rural Reconstruction.
  14. Susan L. Cutter, Christopher T. Emrich, Jennifer J. Webb, and Daniel Morath , 2009, "Social Vulnerability to Climate Variability Hazards: A Review of the Literature", Hazards and Vulnerability Research Institute Department of Geography University of South Carolina.(http://adapt.oxfamamerica.org/resources/Literature_Review.pdf)
  15. Wisner, B., Blaikie. PM, Cannon T., 2004, At risk: natural hazards, people's vulnerability and disasters", Routledge.
  16. Zhang Yanfeng, The Influence of Earthquake Disasters on Rural Areas and Its Defense Countermeasures, Journal of Institute of Disaster-Prevention Science and Technology.

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش مدیریت توسعه پایدار روستایی

عنوان درس: مدیریت توسعه پایدار کالبدی - فضایی و اکولوژیک مناطق روستایی	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: نظری و عملی	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان روستایی	تعداد ساعت: ۴۸	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■ سفر علمی ■ آزمایشگاه □ کارگاه □ سمینار □	ندارد □

اهداف:

هدف عبارت است از آشنایی دانشجویان با ارکان، اصول و روشهای مدیریت توسعه پایدار کالبدی - فضایی و اکولوژیک مناطق روستایی.

سرفصل ها:

- ۱- کلیات و مروری اجمالی بر مفاهیم پایه: توسعه پایدار، توسعه پایدار کالبدی - فضایی و اکولوژیک، مدیریت توسعه پایدار کالبدی - فضایی و اکولوژیک در مناطق روستایی
- ۲- اهمیت و ضرورت مدیریت توسعه پایدار کالبدی - فضایی و اکولوژیک مناطق روستایی
- ۳- اهداف مدیریت توسعه پایدار کالبدی - فضایی و اکولوژیک مناطق روستایی
- ۳- پیشینه مدیریت توسعه پایدار کالبدی - فضایی و اکولوژیک مناطق روستایی (مطالعات خارجی و داخلی)
- ۴- ابعاد، حیطه ها و حوزه های عملکردی مدیریت توسعه پایدار کالبدی - فضایی و اکولوژیک
- ۵- معرفی برنامه ها و پروژه های مربوط به مداخلات کالبدی - فضایی و اکولوژیک در مناطق روستایی مانند طرح هادی روستایی، طرح بهسازی روستایی، طرح بازسازی بافت های با ارزش روستایی، طرح ساماندهی کالبدی، طرح ساماندهی اقتصادی و اجتماعی.
- ۶- مدیریت توسعه پایدار کالبدی - فضایی و اکولوژیک مناطق روستایی: انواع دیدگاهها، راهبردها، رویکردها و سیاست های و الگوهای مداخله، مکان یابی و مدیریت کاربری اراضی روستایی (معابر داخل روستا، راه های بین مزارع روستایی، اصلاح و توسعه بافت، ساخت و ساز در محدوده قانونی روستا، حمل و نقل و جابجایی کالا و مسافر) و مدیریت آمایش روستایی
- ۷- مدل سلامت اکولوژیک برای کاربری پایدار زمین
- ۸- مدیریت چشم انداز توسعه فیزیکی روستا (در افق درازمدت)
- ۹- مدیریت حفظ و توسعه منابع طبیعی روستا
- ۱۰- مدلها و روشهای ارزیابی مدیریت توسعه پایدار کالبدی - فضایی و اکولوژیک مناطق روستایی (مدل ارزیابی یکپارچه، مدل ارزیابی زیست محیطی، مدل درختی چندهدفه)

منابع اصلی:

1. N. A. Aibulatov; Ecosystem Approach in Human Activity Management in the Seas, Oceanology, 2008, Vol. 48, No. 5, pp. 756-758
2. Yung Kun Chen, C.Yon Chen, T. Fang Hsieh; Establishment and applied research on environmental sustainability assessment indicators in Taiwan, Environ Monit Assess, 2009, 155:407-417
3. Alison Bettley and Stephen Burnley, Towards Sustainable Operations Management Integrating Sustainability Management into Operations Management Strategies and Practices, The Open University, Walton Hall, Milton Keynes, MK7 6AA, UK.
4. Hugh, Barton(2000); Sustainable Communities: The Potential for eco - Neighborhoods; Earth scan Publication Ltd.; London.
5. Namafe, Charles (1997); Cultural Differences in Responses to Environment; IN Slater F. et al. (editors); Education, Environment and Economy; Institute of Education, University of London.

6. Bakema, R.J. (Hrsg) 1994. Land Tenure and Sustainable Land Use. KIT Bulletin, No. 332. Amsterdam: Royal Tropical Institute. 47 pages.
7. Bakema, R.J. (Hrsg) 1994. Local Level Institutional Development for Sustainable Land Use. KIT Bulletin, No.331, Amsterdam: Royal Tropical Institute. 63 pages.

۸. ساماندهی مکان، حسین شیرانی، ناشر: آذرخش، تهران، ۱۳۸۲.

۹. شالوده مکانیابی و استقرار روستاهای جدید، دکتر عباس سعیدی و صدیقه حسینی حاضلی، انتشارات شهیدی - ۱۳۸۸.

۱۰. راهنمای مطالعات کاربری زمین روستایی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، ناشر: شریف، تهران، ۱۳۸۷.

۱۱. راهنمای مطالعات حوزه نفوذ نقاط روستایی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، ناشر: شریف، تهران، ۱۳۸۷.

۱۲. بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، برنامه راهبردی توسعه کالبدی روستاهای کشور (در ۴ مجلد).

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش مدیریت توسعه پایدار روستایی

عنوان درس: مدیریت توسعه پایدار اجتماعی و اقتصادی مناطق روستایی	تعداد واحد: ۲	نوع واحد: نظری	دروس پیش نیاز: ندارد
استاد متخصص برای تدریس: جغرافیدان روستایی	تعداد ساعت: ۳۲	آموزش تکمیلی عملی: دارد ■ سفر علمی ■ آزمایشگاه □ کارگاه □ سمینار □	ندارد □

اهداف:

آشنایی دانشجویان با ارکان، اصول و روشهای مدیریت توسعه پایدار اجتماعی و اقتصادی مناطق روستایی.

سرفصلها:

۱. کلیات و مروری اجمالی بر مفاهیم پایه: توسعه پایدار اجتماعی و اقتصادی، مدیریت توسعه پایدار اجتماعی و اقتصادی در مناطق روستایی
۲. اهمیت و ضرورت، اهداف و پیشینه مدیریت توسعه پایدار اجتماعی و اقتصادی مناطق روستایی
۳. دیدگاهها، راهبردها، رویکردها و سیاستها و الگوهای توسعه پایدار اجتماعی و اقتصادی
۴. ارکان، ویژگیها و مؤلفههای اقتصاد و معیشت پایدار روستایی
۵. مدیریت تنظیم و تنسيق فعالیت و جمعیت در مناطق روستایی
۶. نقش مدیریت محلی در توسعه پایدار اجتماع محلی و پایداری بخشهای مختلف فعالیت
۷. مدیریت ایجاد و توسعه بازارهای محلی و صنایع دستی و کوچک روستایی
۸. مدیریت کارآفرینی روستایی
۹. مدیریت مشارکتی و توسعه پایدار
۱۰. روشهای مدیریت و برنامه ریزی مشارکتی (روش ارزیابی مشارکتی یا PRA، روش ارزیابی سریع روستایی یا RRA، روش آموزش مشارکتی یا PALM، روش تجزیه و تحلیل اکوسیستم کشاورزی یا AEA، روش فرایند ارزشیابی سریع یا RAP و روش تجزیه و تحلیل سریع سیستمهای منطقه ای یا RRSA)
۱۱. ابعاد، حیطهها، مؤلفهها و شاخصهای عملکردی مدیریت توسعه پایدار اجتماعی و اقتصادی مناطق روستایی
۱۲. مدلها و روشهای ارزیابی پایداری اجتماعی و اقتصادی مناطق روستایی

منابع اصلی:

۱. مطیع لکرویدی، سید حسن، ۱۳۸۸، توسعه و کشاورزی پایدار روستایی، دانشگاه تهران.
۲. کوچکی، عوض و زنده اسکندر (۱۳۷۵)، کشاورزی از دیدگاه اکولوژی، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد.
۳. جانسر مینگ و اس اس. دیلون، جغرافیای کشاورزی، ترجمه دهقانان، سیوش و کوچکی، عوض (۱۳۷۴)، انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد.
4. Eicher, Carl K & Staats, John M, Agricultural Development in the Third World, London, 1998.
5. Kumar, R. & E. Manning and B. Murch (1993); The Challenge of Sustainability, Foundation for International Training (FIT), Ontario, Canada.
6. Mathur, H. M. (1990a.); The Role of Anthropologists in Rural Development, In Hari Mohan Mathur (Ed.), The Human Dimension of Development: Perspectives from Anthropology, Concept Publishing Company, New Delhi, pp. 231 - 248
7. Pearce, David, E. Barbier, A. Markandya (1990); Sustainable Development: Economics and Environment in the Third World; London Environmental Economics Centre, Edward Elgar Publishing Ltd., England.
8. Redclift, Michael (2000); Sustainability: Life Chances and livelihoods, routledge, London.

سرفصل دروس جغرافیا و برنامه ریزی روستایی با گرایش مدیریت توسعه پایدار روستایی

عنوان درس : کارگاه مدیریت توسعه پایدار روستایی	تعداد واحد : ۲ واحد	نوع واحد : نظری - عملی	دروس پیش نیاز : ندارد
استاد متخصص برای تدریس : جغرافیدان روستایی	تعداد ساعت : ۴۸	آموزش تکمیلی عملی : دارد ■ سفر علمی □ آزمایشگاه □ کارگاه ■ سمینار □	ندارد □

اهداف :

۱. آشناساختن دانشجویان با نظریه‌ها و روشهای اصلی مدیریت توسعه پایدار روستایی
۲. آشنایی و فراگیری تدوین یک طرح تحقیقی، جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات، تحلیل داده‌ها و ارائه راه حل‌ها برای مسائل و مشکلات پیش روی مدیریت توسعه پایدار روستایی
۳. آشنایی با نحوه ارائه مسائل و مشکلات و نیازهای محیطی (طبیعی)، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و فضایی - کالبدی که ساکنان روستایی با آن مواجه هستند.
۴. آشنا ساختن دانشجویان با اصول و کاربرد مدیریت توسعه پایدار روستایی از دیدگاه برنامه ریزی در جهت توانمند سازی نواحی روستایی و افزایش دانش و توان دانشجویان در زمینه تهیه و ارزیابی پروژه‌های مدیریت توسعه پایدار روستایی
۵. پدید آمدن امکان تجربه کار گروهی برای دانشجویان جهت حل مسائل روستایی و فراهم ساختن فرصت بحث پیرامون سیاستهای روستایی در مقیاس محلی، ناحیه‌ای و ملی و بهره‌گیری از تجارت جهانی جهت افزایش توانایی در مدیریت توسعه پایدار روستایی
۶. آشنایی دانشجویان با نحوه انجام پروژه‌های فردی و گروهی مدیریت توسعه پایدار روستایی

سرفصل‌ها :

۱. مقدمه (اصول مدیریت توسعه پایدار روستایی)
  ۲. مروری بر مفهوم و قلمرو مدیریت توسعه پایدار روستایی
  ۳. اهمیت و جایگاه کارگاه مدیریت توسعه پایدار روستایی
  ۴. روش شناسی و تکنیک‌های تحقیق در کارگاه مدیریت توسعه پایدار روستایی
  ۵. ارتباط بین شناخت، برنامه ریزی و توسعه در مدیریت توسعه پایدار روستایی
  ۶. چگونگی و مراحل جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات و نحوه تبدیل آنها به نقشه‌های کاربردی در مدیریت توسعه پایدار روستایی
  ۷. اصول تهیه و تفسیر نقشه‌های وضع موجود و پیشنهادی در مدیریت توسعه پایدار روستایی
  ۸. آشنایی با دیدگاه‌های توانمند سازی برای مدیریت توسعه پایدار روستایی
  ۹. تحلیل نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای محیط روستایی به منظور مدیریت توسعه پایدار
  ۱۰. آماده سازی اسناد و مدارک برای مدیریت پایدار روستایی و پیشبرد یک برنامه برای بودجه بندی طرح‌ها
  ۱۱. ارزیابی برنامه‌های مدیریت توسعه پایدار روستایی در مقیاس محلی، ناحیه‌ای و ملی
  ۱۲. مشارکت روستائیان و مدیریت توسعه پایدار روستایی
  ۱۳. پروژه کارگاه مدیریت برنامه پایدار روستایی :
- الف - انجام پروژه فردی زیر نظر استاد درس دو زمینه‌های مدیریت توسعه پایدار اکولوژیکی، اجتماعی، اقتصادی، نهادی - اداری، کالبدی - فضایی و فرهنگی در نقاط و نواحی روستایی
- ب- انجام پروژه گروهی با رویکرد مدیریت توسعه پایدار روستایی در زمینه‌های اکولوژیکی، اجتماعی، اقتصادی، نهادی - اداری، کالبدی - فضایی و فرهنگی در ارتباط با یک منظومه روستایی

منابع اصلی :

کلیه منابعی که برای سرفصل دروس گرایش مدیریت توسعه پایدار روستایی با عناوین، بنیان های نظریه ای مدیریت راهبردی توسعه پایدار روستایی، مدیریت توسعه پایدار اقتصادی - اجتماعی و نهادی مناطق روستایی، مدیریت پایدار کالبدی - فضایی و اکولوژیکی مناطق روستایی و مدیریت بحران در مناطق روستایی قید شده است به عنوان منابع این درس به شمار می رود و دانشجویان در نیمسال آخر دوره آموزش این درس را انتخاب می نمایند.

